

Rapport nr. 57

Fuglefaunaen i Femundsmarka

av Jon Bekken

NB: Dette er et skannet og OCR-behandlet dokument.
Teksten er derfor ikke korrekturlest og rettet.
Det er bildet av teksten som er korrekt, ikke den kopierbare teksten.

FUGLEFAUNAEN I FEMUNDSMARKA

Rapport nr. 57

1991

Jon Bekken

ISSN 0802-7013

ISBN 82-7555-013-0

FORORD

Statens naturvernråd foreslo i NOU 1986:13 - Ny landsplan for nasjonalparker - at Femundmarka nasjonalpark skulle utvides med et betydelig areal mot sør og også med et mindre område i nord. For å få et bedre faglig grunnlag, dels for å vurdere utvidelsesforslaget, dels for å utarbeide informasjonsmateriell, har fylkesmannen tatt initiativet til naturfaglige registreringer i Femundsmarka.

Denne rapporten omhandler fuglefaunaen. Det ble lagt vekt på å undersøke alle deler av det store området, og observasjoner fra lokalkjente og fra litteratur er også innarbeidet. Også forekomsten av pattedyr er beskrevet i rapporten.

Arbeidet er utført av cand. real. Jon Bekken. Utgiftene til prosjektet er i sin helhet er dekket av fylkesmennenes miljøvernavdelinger i Hedmark og Sør-Trøndelag over statsbudsjettets kap. 1406 post 21.

Hamar, mai 1992

Olav Høiås

fylkesmiljøvern sjef

INNHOLD

SAMMENDRAG

TAKK

INNLEDNING	1
UNDERSØKELSESONOMRÅDE	2
Arealer, beliggenhet og høydeforhold	2
Klima	2
Geologi og landskap	4
Vegetasjon	5
Biotopbilder	6
FUGLEFAUNA	7
Metoder og materiale	7
Resultater	7
Artsliste	8
Forekomst av ulike fuglegrupper	9
<i>Lommer og ender</i>	9
<i>Vade- og måkefugler</i>	10
<i>Spurvefugler</i>	10
Fuglefaunaen i de ulike delområder	12
<i>Muggas nedbørfelt</i>	12
<i>Rødalen og Vonsjøene</i>	12
<i>Røvoltjørna, Grøtdalen og søndre del av verneomr. .</i>	12
<i>Områdene sørover til riksvei 221</i>	13
Artskommentarer	14
Diskusjon	33
PATTEDYRFAUNA	35
AMFIBIER OG KRYPDYR	38
LITTERATUR	39

SAMMENDRAG

Fuglefaunaen i Femundsmarka nasjonalpark og landskapsvernområde samt en større utvidelse i sør er undersøkt i 1990-91, etter oppdrag fra miljøvernavdelingene hos Fylkesmannen i Hedmark og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Omfanget av feltarbeidet er 61 persondøgn. En oppsummering som også inkluderer litteraturopplysninger og personlige meddelelser viser at tilsammen 125 fuglearter er påvist.

Femundsmarka gir i første omgang inntrykk av et fattig landskap. Men ved nærmere undersøkelse finner vi en rekke små områder som til sammen danner et uventet stort mangfold av biotoper. Sammenligner vi områdets fauna av hekkefugler med det som er kjent i naboområdene, ser vi at forholdsvis få arter mangler.

Av ender er krikkand og kvinand de mest tallrike, dernest stokkand og svartand. Like vanlig som de to første treffes storlom, som har en solid forekomst i Femundsmarka. Av vade- og måkefugler synes gluttsnipe å være den mest tallrike, mens strandsnipe og småspove også påtreffes hyppig. Over skoggrensa er heiloen vanlig, og fiskemåke hekker en rekke steder.

Blant spurvefugler i skog er det rødstjert, løvsanger og bjørkefink som er de mest tallrike artene. For rødstjerten er den åpne furuskogen attraktiv, med gamle trær med spettehull og sprekker egnet til hekkeplass. De to andre er mest vanlige der en del bjørk er iblandet furuskogen. Løvsangeren finnes også i ufremkommelig blokkmark over skoggrensa, bare det finnes en og annen spredt bjørkebusk. Tallrikest i fjellet er imidlertid steinskvett og heipiplerke. I forbindelse med våtmark er gulerla svært vanlig, mens sivspurv også ble observert en rekke ganger.

TAKK

Det rettes en takk til Angel Angeloff, Eivind Sundet og Holger Edström i Engerdal, og Arne Krohn, Odd Langen og Tom Johansen i Røros for faunaopplysninger og hjelp og tips om hytter og buer for overnatting. Feltmedarbeiderne takkes for fin innsats i til dels nesten ufremkommelig terreng. Roald Bengtson takkes spesielt for observasjoner fra en fjellvandring i juli 1991 der ruta delvis ble lagt opp for å undersøke fra før svakt dekte områder.

Morten Brandsnes takkes for hjelp med grafiske framstillinger, og Roald Bengtson og Christian Steel takkes for å ha lest igjennom og kommet med nyttige kommentarer til manuskriptet.

INNLEDNING

Den første "zoolog" som besøkte området var utvilsomt Carl von Linné, som krysset Femundsmarka på sin reise fra Falun til Røros og tilbake i 1734. Underveis traff Linné og hans følge utenlandske falkefangere, og han beskrev i detalj hvordan fangsten foregikk (Helberg 1987).

Svært lite er publisert om fuglefaunaen i denne delen av landet før 1970. Ødegaard (1969) undersøkte forhold omkring hekkingen til et jaktfalkpar i området i 1968-69. Svein Haftorn (1971) har besøkt områdene sør for nasjonalparken, og nevner i "Norges Fugler" konkrete observasjoner fra Femunden/Femundsmarka for 13 arter. Dunker (1974) undersøkte tettheten av storlom på begge sider av grensa i Rogen-området.

Opprettelsen av Femundsmarka nasjonalpark og landskapsvernområde 9. juli 1971 var bakgrunnen for mer systematiske undersøkelser av fuglefaunaen. Arbeidet ble ledet av Gunnar Borgos, etter oppdrag fra naturverninspektøren for Øst-Norge. Resultater av disse undersøkelsene er sammen med eldre opplysninger tatt inn i "Norges Nasjonalparker" bind 4 (Borgos et al. 1972). Prestrud (1978) har sammenstilt sine observasjoner fra flere turer i nasjonalparken i perioden 1957-78.

Fuglefaunaen i fjellregionen i Sør-Trøndelag er beskrevet av Suul (1977). Hådalsvassdraget med Feragen rett nord for undersøkelsesområdet ble ornitologisk kartlagt i forbindelse med kraftutbyggingsplaner i 1983 (Bekken 1984a). I nordre del av Hedmark er et utvalg av myrområder og 11 våtmarksreservater ornitologisk undersøkt (Bekken 1984b, 1987). Fuglefaunaen i Gutulia nasjonalpark, hvis nordgrense går bare 2 km sør for undersøkelsesområdet, er beskrevet av Maartmann (1989). Her er i tillegg et areal nord for Gutulisjøen undersøkt. Bylin (1981) gir en oversikt over våtmarksfuglers forekomst i Rogen-området på svensk side.

Feltarbeidet ble utført i periodene 20. juni til 4. juli 1990 og 28. mai til 12. juli 1991. Tilsammen dreier det seg om 61 feltdøgn, eller deler derav, reise ikke medregnet. Oversikt over medarbeidere og deres feltinnsats er gitt nedenfor:

Jon Bekken, Hamar	25 feltdøgn
Roald Bengtson, Oslo	20 -
Christian Steel, Oslo	7 -
Even Tjørve, Gausdal	7 -
Georg Bangjord, Trondheim	2 -

Artsnavn og -rekkefølge er etter NZF (1976) og Ree (1981).

UNDERSØKELSESONMRÅDE

Arealer, beliggenhet og høydeforhold

Undersøkelsesområdet har et areal på ca 642 km² (Figur 1). Det omfatter Femundsmarka nasjonalpark (390,3 km²) og landskapsvern-område (70,4 km²), områdene sørover til riksvei 221 Elgå - svenskegrensa (ca 175 km²), samt en mindre utvidelse i nord; trekanten Brennvola - Røstneset - sørende Rundtjørna (ca 7 km²).

Den sørlige, dominerende del av området ligger i Engerdal kommune, Hedmark, mens den nordlige delen, vel en fjerdedel av arealet, ligger i Røros kommune, Sør-Trøndelag.

Laveste punkt i området er Femunden 662 m o.h., mens det høyeste er Elgåhogna 1459 m o.h. Andre høye fjellmassiver er store Svuku 1415 m o.h. og Grøthogna 1401 m o.h. Høyest i Trøndelagsdelen av området er Vigelskaftet; riksroys nr 147 i nasjonalparkens nordøstre hjørne, 1126 m o.h.

Høydefordeling i nasjonalpark/landskapsvernområde (Borgos et al. 1972):

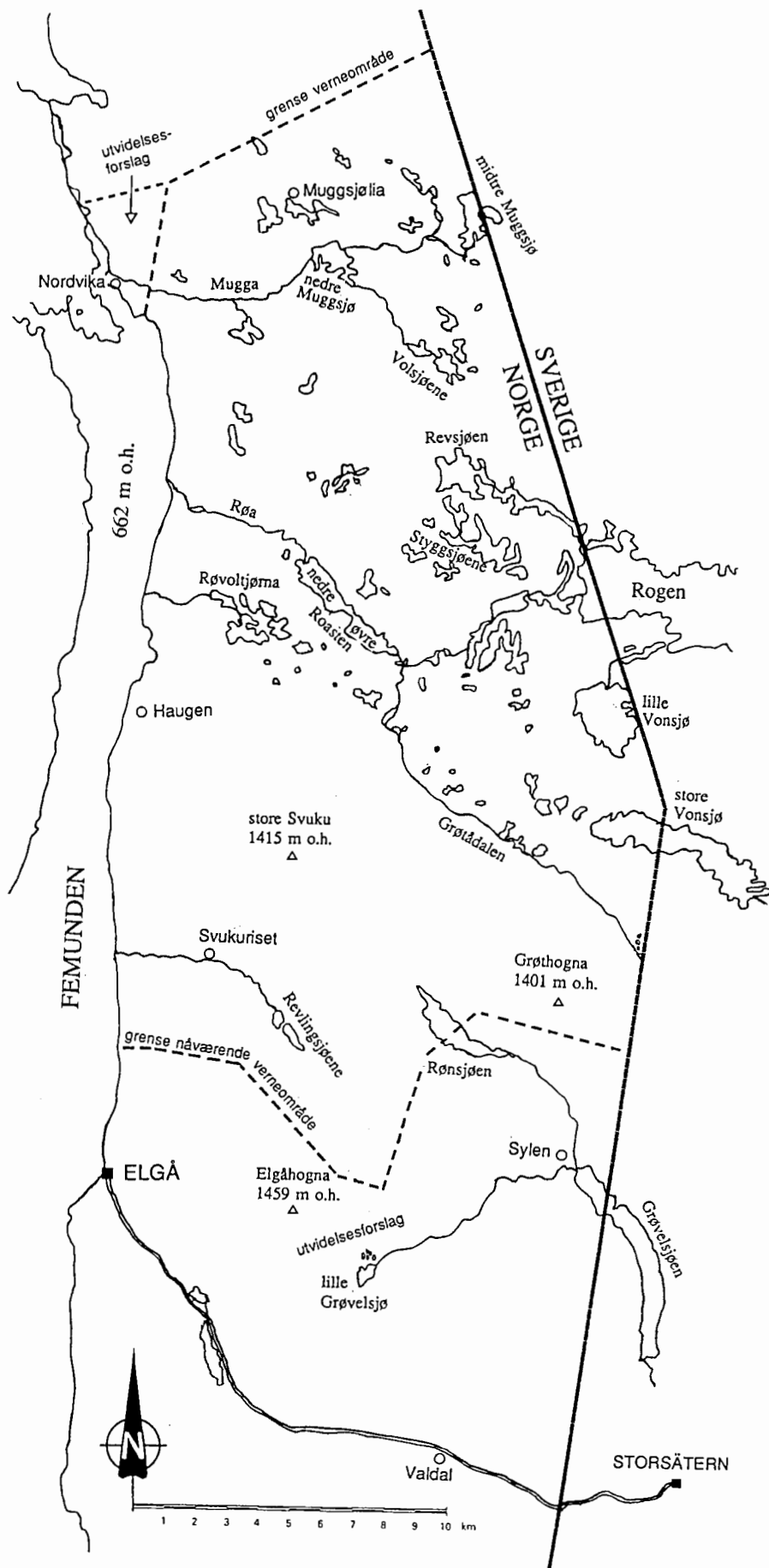
	m o.h.	%
1. Subalpin sone, øvre del av barskogen og bjørkebeltet	662- 900	77,2
2. Lavalpin sone, lyngområder fra skoggrensa og oppover	900-1200	21,6
3. Mellomalpin sone, for det meste grov blokkmark	1200-1459	1,2

Fordelingen i hele undersøkelsesområdet vil ikke være så forskjellig fra dette, bortsett fra at mellomalpin sone er noe bedre representert.

Klima

Klimaet må karakteriseres som utpreget kontinentalt med kalde vintre og forholdsvis varme somre. Middelterperaturen for årets kaldeste måned ligger under -10°C, mens tilsvarende for årets varmeste måned (juli) er ca 15°C (Nordisk Ministerråd 1984). Islegging og isløsning i Femunden er registrert i perioden 1895-1932. I gjennomsnitt la isen seg i Nordvika 14. desember, men det kunne også skje så tidlig som 22. nov. og så seint som 16. jan. Isløsning skjedde i perioden 16. mai - 21. juni, med gjennomsnitt 2. juni (Bekken 1988). Hovedvannspeilet vil trolig legge seg noe senere og bryte opp noe tidligere .

Figur 1. Undersøkellesområdet avgrenses i vest av Femunden, i nord av nåværende og foreslått grense for verneområdet, i øst av svenskegrensa, og i sør av veien Elgå - Storsäteren. Området dekkes av kartbladene 1719 I Røa, 1719 II Elgå, 1819 III Grøthogna og 1819 IV Vonsjøen.

Geologi og landskap

Området domineres av grunnfjell og sandstein (lys sparagmitt) fra Rødekket. I det flate området mellom Elgåhogna og Rønsjøen finnes et felt med rødaktig, massiv granitt. Inne i granittmassene forekommer det enkelte større og mindre partier av gabbro. Denne bergarten er atskillig mer næringsrik enn granitten, men også denne er tungt forvitrelig. Ved Valdalen ligger en stripe av skifer og kalkstein oppe i dagen (Sollid & Kristiansen 1983).

Ved Røvollen og i dalføret mellom Skarpåstjørna og Svartsjøene forekommer det "vinduer" av blåkvarts eller svartskifer fra kvitvoladekket, som gir muligheter for en rikere vegetasjon (Borgos et al. 1972, Often 1991). Often (1991) nevner at denne Kvitvolakalken er bedre for plantevekst enn de kambro-siluriske skifre i Trondheimsfeltet.

Området har til dels tykt morenedekke ned mot Femunden, i høyere liggende partier er det tynnere. Terrenget er rikt på kvartærgeologiske former. Østover mot Rogen og videre innover på svensk side ligger typeområdet som har gitt navn til rogenmorenene. Traktene ved Vonsjøene er også rike på slike morener. Formelementer som "fluted surface" (parallele striper i morenedekket) og spylerenner finnes flere steder.

Dødislandskap med rygger og små tjern er også vanlig opp til ca 850 m o.h. Vannet er næringsfattig, så tjerna gror sakte igjen til myr. Bl.a. øst for Elgå og ved Revlingsjøene finnes eskere, og langs Langtjørna i nord går en markert rullesteinsås nordover mot Feragen. For flere detaljer, se Borgos et al. (1972) og Sollid & Kristiansen (1983).

Den 22. desember 1989 ble Grøvelsjøen naturreservat opprettet som et ledd i den kvartærgeologiske verneplanen i Hedmark. Området er på 13,6 km² og grenser til nasjonalparken i nord og mot det svenske Långfjället naturreservat i øst. Omkring Grøvelsjøen ligger en rekke svært markerte seter i forskjellig høydenivå fra ca 800 til 900 m o.h. Spylerenner finnes i tilknytning til setene. Lokaliteten er klassisk og ble beskrevet av Linné allerede i 1734.

Femundregionen er kjent for et landskap med lange, slake linjer, åpen furuskog og steinet fjellterreng. De sentrale deler domineres av Femundens mektige vannspeil (203 km²). Særlig den nordlige halvdel av området har et utall sjøer og vann, ofte med en uregelmessig form på grunn av morenerygger som danner viker og odder.

Store, terrengdekkende bakkemyrer finner vi ved Muggsjølia og ved Svukuriset. Ved Røvoltjørna, øverst i Grøtådalen og ved lille Grøvelsjø finner vi flattere myrer over skog-grensa. Ellers forekommer små myrer svært hyppig langs vassdrag og i dødisområdene. Likevel er prosentandelen myr lav, i verneområdene bare rundt 3,8.

Vegetasjon

Naturgeografisk hører undersøkelsesområdet til den såkalte forfjellsregionen med nordlig boreal vegetasjon (Nordisk Ministerråd 1984). Undertypen er øvre østerdalstypen med furu- og bjørkeskog, overveiende på næringsfattig berggrunn. Furuskog på permeable løsmasser har særlig mange lavararter i bunnsjiktet.

Det er bare to skogdannende treslag i Femundsmarka; furu og fjellbjørk. Furu er av en høgstammet type med brei krone som gammel. Bjørka er oftest flerstammet slik den pleier å være i fjellskogen, men enkelte steder finnes rette, enstammede trær. Gråor danner ofte kratt på elvebredder og i sjøkanter. Rogn og hegg kan man finne spredt til over skog-grensa, og osp er ganske vanlig, men står ikke i rene bestand.

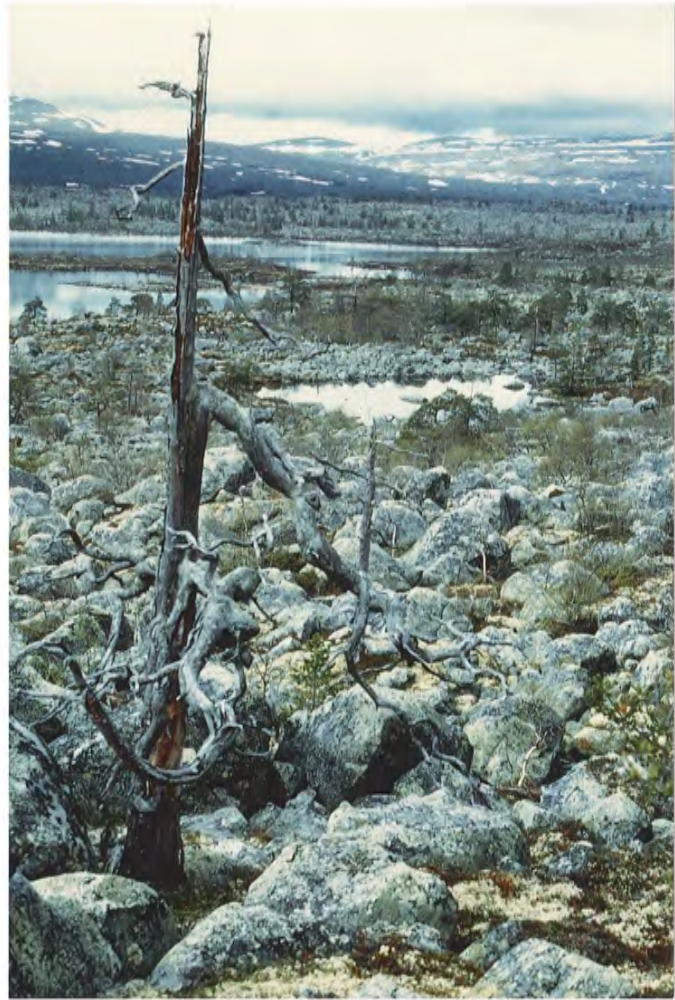
Gran er et sjeldent tre og finnes aldri i noe stort antall. Ved Muggsjølia står de best utviklede klyngene. Granbekken ved Røosen har navn etter et par små bestand (Borgos et al. 1972). Ved Heggrøsta nedenfor Røvollen er de fine engene delvis plantet igjen med gran, men oppsynet har i de senere år hogd en del av disse for å beholde det åpne preget og den for området helt spesielle vegetasjonen.

Den beste furuskogen ned mot Femunden ble til dels hardt hogd ut i storhetstida til Røros kobberverk. Innenfor en viss radius fra Røros, cirkumferensen, hadde kobberverket alle rettigheter til skog, vassdrag og bergverksdrift. Denne radien nådde til Grålodden sør for Haugen, men også utenfor linjen hadde verket skaffet seg konsesjoner for utdriving av skog (Bekken 1988).

Seterdrift i sørkant av området, ved Kuvolsætra sør for Haugen, Grøtådalsetra, Røvollen og Muggsjølia har også vært med på å forme plantedekket. I dag påvirker tamreinbeitet vegetasjonen, særlig lavdekket, over hele området. Bare der reinen ikke kommer til, f.eks. i ekstrem blokkmark, er dekket av *Cladonia*-lav tykt.

Vegetasjonen i Femundsmarka nasjonalpark/landskapsvernområde er beskrevet av Borgos et al. (1972). Videre foreligger en ny botanisk beskrivelse med vekt på områdene sør for verneområdene (Often 1991).

Figur 2 viser et utvalg av biotoper i undersøkelsesområdet.

Figur 2. Fuglebiotoper: Øverst til vestre lille Grøvelsjø og myrene nord for denne sett fra vest; gode biotoper for våtmarksfugl. Øverst til høyre vestenden av store Vonsjø sett fra nord, et karrig område med lav fugletetthet. Steinskvett og løvsanger finnes, ved våtmark gulerle, fiskemåke, strandsnipe og spredte andepar. Nederst til venstre furu-urskog mellom lille Vonsjø og Storfisktjørna. Reir av røy under furua nederst. Nederst til høyre åpen furuskog nordøst for Grislehåen. Roald Bengtson anviser lappmeisreir med unger i tretåspetthull ca 3,5 m høyt i furua. Fotos: Jon Bekken.

FUGLEFAUNA

Metoder og materiale

Før feltarbeidet tok til, ble karter og tidligere publisert materiale fra regionen studert. Ut fra dette og tidligere erfaring med området ble det besluttet å legge vekt på å få undersøkt hele arealet best mulig, framfor å foreta tidkrevende kvantitative spurvefugltakseringer.

Ofte ble registreringsrutene lagt langs elver og sjøer. Det er gjerne her det finnes stier, og det er også her man har størst variasjon i vegetasjonen, og størst artsmangfold hos fugler generelt. Registrering av våtmarksfugler ble lagt opp som fjern-observasjoner og rundetakseringer (Haga 1982). For å dekke våtmarkene i et delområde best mulig, var det nødvendig å krysse skogområder og fjellpartier, slik at også disse biotopene etter hvert ble godt undersøkt.

Noen få kjente eller antatte rovfugllokalteter ble spesielt oppsøkt, ellers ble denne fuglegruppen registrert på lik linje med de andre.

En linjetaksering av spurvefugler (Bevanger 1978) i furudominert skog ble gjennomført. Ute i terrenget ble hele tiden alle observasjoner notert, med unntak av de fem vanligste spurvefuglartene. Et fullstendig linjetakseringsmateriale på disse artene ville kreve mye oppmerksomhet for å følge med og skille enkeltindivider. Dette ville gå ut over den daglige marsjlengde og registreringen av andre fuglegrupper.

Etter hvert ble det samlet inn et stort materiale over hvor i området de ulike fuglearter forekommer, og deres relative vanlighet. Tilsammen dreier det seg om 191 observasjoner av lommer og ender, 316 observasjoner av vade- og måkefugler, og 561 observasjoner av spurvefugler (utenom de fem vanligste artene).

Resultater

Borgos et al. (1972) påviste 93 fuglearter (inkl.korsnebb ubestemt) i nasjonalparken/landskapsvernområdet (Tabell 1). Hvittryggspett er ikke medregnet, se arts-kommentarene. Senere feltarbeid, samtale med lokalkjente og litteratursøk har føyd til 29 arter (Tabell 2), videre er korsnebb ubestemt blitt til gran- og furukorsnebb. Med dette er tilsammen 123 arter påvist i verneområdene.

I den delen av undersøkelsesområdet som ligger sør for verneområdene er det i tillegg påvist to arter i 1991; myrsnipe som hekker her, og steinvender, som en tilfeldig gjest under vårtrekk.

Tabell 1. Artsliste for Femundsmarka nasjonalpark/landskapsvernområde, med tillegg av områdene sørover til riksvei 221. Tilsammen er 125 arter påvist, hvorav 123 arter i verneområdene. For smågnageravhengige arter er status i gnagerår ført opp. Arter som Borgos et al. (1972) påviste i verneområdene er **uthevet**.

H	hekkefugl	+	sjelden		
h	sannsynlig hekkefugl	++	fåtallig/lokal		
[]	arten forek. trolig ikke lenger	+++	vanlig til tallrik		
Smålom	H+	Gluttsnipe	H+++	Buskskvett	H+
Storlom	H+++	Skogsnipe	h+	Steinskvett	H+++
Storskarv	+	Grønnstilk	H++	Ringrost	H+
Gråhegre	+	Strandsnipe	H+++	Svartrost	+
Sangsvane	+	Steinvender	+	Gråtrost	H+++
Brunnakke	H++	Svømmesn.	H+	Måltrost	H++
Snadderand	+	Storjo	+	Rødvingetr.	H++
Krikkand	H+++	Fiskemåke	H+++	Duetrost	H+(+)
Stokkand	H+++	Sildemåke	+	Gulsanger	+
Stjertand	+	Gråmåke	+	Møller	h+
Toppand	H+	Svartbak	+	Hagesanger	H+
Bergand	H+	Makr.terne	H+	Munk	h+
Havelle	h+	Rødn.terne	H++	Bøksanger	+
Svartand	H++(+)	Ringdue	h+	Løvsanger	H+++
Sjørre	H+	Gjøk	H+++	Gråfluesn.	H+++
Kvinand	H+++	Hubro	h+	Svarthv. fl.	H+++
Siland	H++	Snøugle	+	Stjertmeis	+
Laksand	H+(+)	Haukugle	h++	Granmeis	H+++
Hønehauk	H+	Spurveugle	h+	Lappmeis	H++
Fjellvåk	H++	Slagugle	+	Toppmeis	H+
Kongeørn	H+	Jordugle	h++	Svartmeis	H+
Fiskeørn	H++	Perleugle	H++	Kjøttmeis	H+
Tårnfalk	H++	Nattravn	+	Varsler	H+
Dvergfalk	H+++	Tårnseiler	H+	Nøtteskrike	+
Jaktfalk	H+	Vendehals	h+	Lavskrike	H++
Lirype	H+++	Gråspett	+	Skjære	H+
Fjellrype	H++	Grønnspekk	+	Kråke	H+++
Orrfugl	H+	Flaggspekk	+	Ravn	H++
Storfugl	H++	Dvergspekk	H++	Stær	H+
Trane	+/h+	Tretåspekk	H+++	Gråspurv	H+
Tjeld	+	Låvesvale	H+	Bokfink	H+
Boltit	h+	Taksvale	H+	Bjørkefink	H+++
Heilo	H+++	Trepiplerke	H++	Grønnsisik	H++
Vipe	h+	Heipiplerke	H+++	Gråsisik	H++
Myrsnipe	h+	Gulerle	H+++	Grankorsn.	+
Brushane	h+	Linerle	H++	Furukorsn.	H++
Enkeltbekk.	H+	Sidensvans	+	Konglebit	+
Dobbeltbek.	[H+]	Fossefall	H++(+)	Dompap	h+
Rugde	h+	Jernspurv	H+	Lappspurv	H+
Lappspove	h+	Rødstrupe	H+(+)	Snøspurv	H++
Småspove	H+++	Blåstrupe	H++	Sivspurv	H+++
Rødstilk	H++(+)	Rødstjert	H+++		

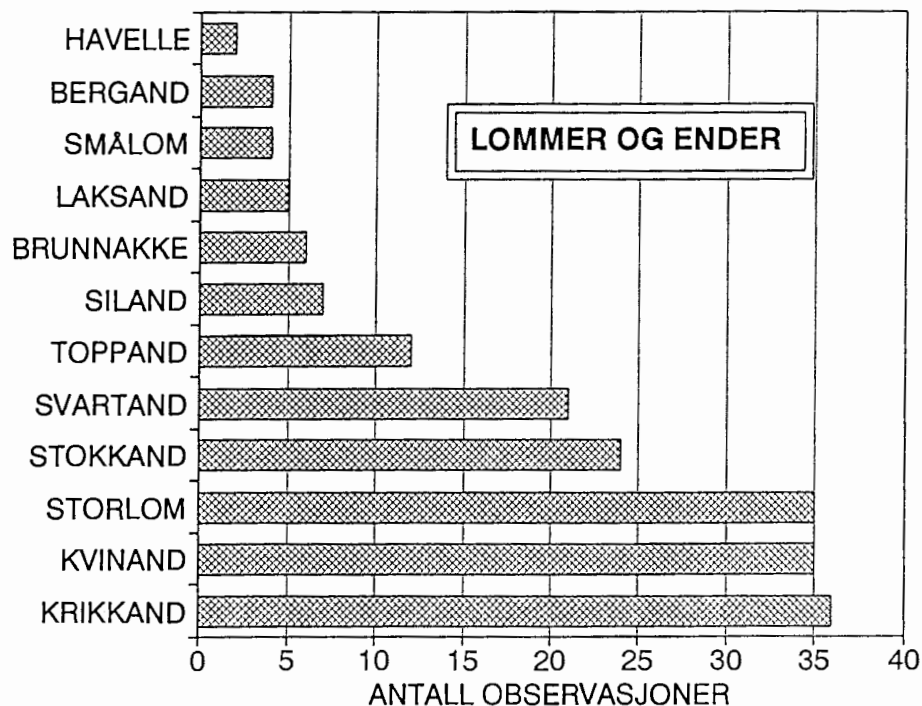
Tabell 2. Feltarbeid i 1990-91, samtaler med lokalkjente og litteratursøk har føyd 29 nye arter til lista over fugler i Femundsmarkas nasjonalpark/landskapsvernområde. I tillegg er "korsnebb ubestemt" er blitt til gran- og furukorsnebb. Årstall for første kjente observasjon er tatt med:

Storskarv	1919	Svartbak	1991	Svarttrost	1986
Gråhegre	1960	Ringdue	ca 1980	Duetrost	1991
Sangsvane	1990	Snøugle	ca 1980	Gulsanger	1991
Havelle	1991	Haukugle	1981	Møller	1991
Tjeld	1972	Slagugle	1989	Munk	1991
Brushane	1990	Jordugle	1990	Bøksanger	1991
Lappspove	1990	Nattravn	1976	Nøtteskrike	1986
Skogsnipe	1979	Vendehals	1969	Konglebit	1990
Storjo	ca 1987	Sidensvans	?	Dompap	1991
Gråmåke	1986	Rødstrupe	1982		

Forekomst av ulike fuglegrupper

Lommer og ender

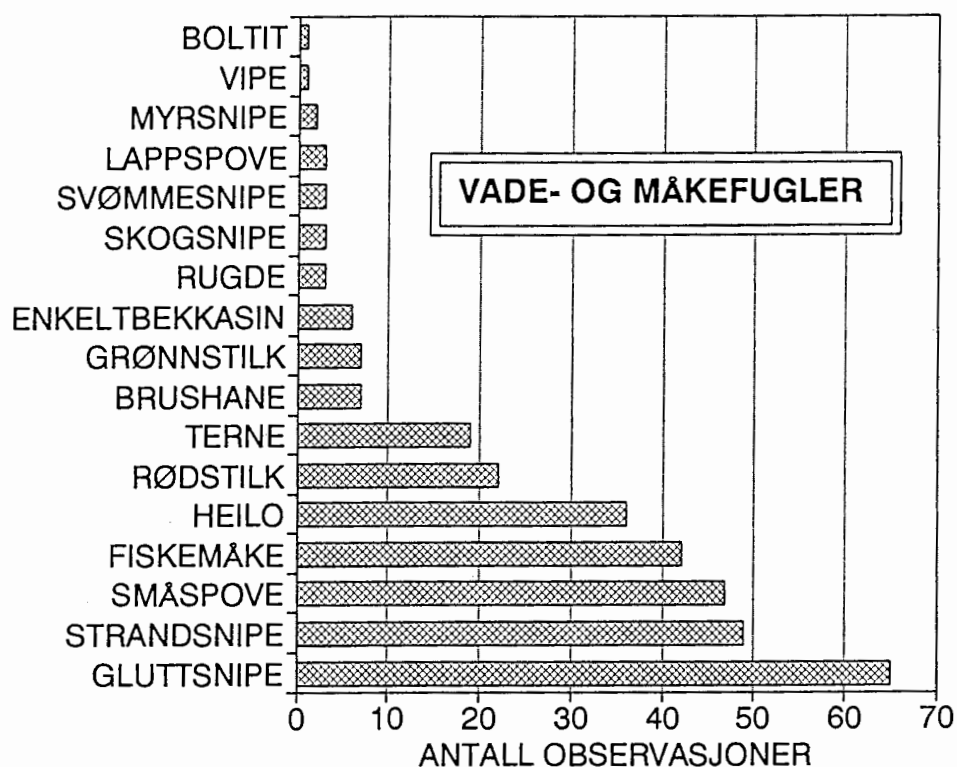
Innen denne gruppen var krikkand, kvinand og storlom de arter som ble hyppigst observert. Tilsammen ble 12 arter registrert (Figur 3).

Figur 3. Antall observasjoner (en eller flere individer) av de 12 ulike arter av lommer og ender under feltarbeidet i 1990-91.

Vade- og måkefugler

Innen denne gruppen var gluttsnipe den klart vanligste, over en femdel av observasjonene dreide seg om denne arten. Andre vanlige arter var strandsnipe, småspove, fiskemåke og heilo. Tilsammen ble 18 arter (inkl. to ternearter) registrert (Figur 4).

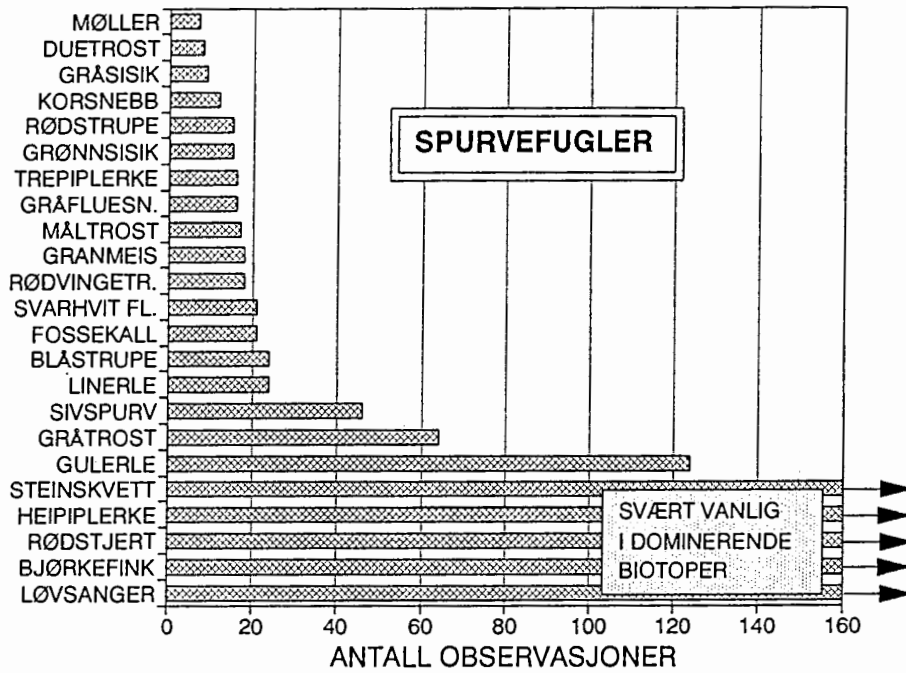

Figur 4. Antall observasjoner (en eller flere individer) av vade- og måkefugler under feltarbeidet i 1990-91. Bak begrepet terne skjuler det seg 10 observasjoner av rødnebbterne, 3 observasjoner av makrellterne og 9 observasjoner av ubestemt rødnebb-/makrellterne.

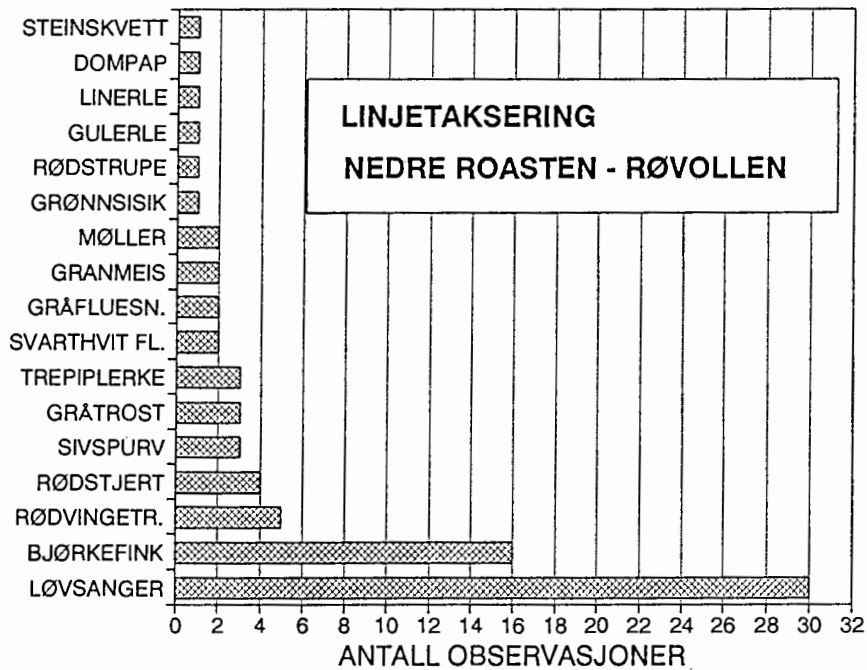
Spurvefugler

Fem arter var så vanlige at det etter hvert ble gitt opp å telle alle observasjoner (Figur 5). Det ble foretatt en linjetaksering i nederste del av Rødalen. Skogen her er furudominert, men innslaget av bjørk er såvidt høyt at løvsanger finnes i stort antall. Bjørkefink er omtrent halvparten så vanlig, mens et variert utvalg av troster, insektetende fugler og finkefugler finnes i mindre antall (Figur 6).

Figur 5. Antall observasjoner (et eller flere individer) av de ulike arter av spurvefugler under feltarbeidet i 1990-91. De 13 artene som ble registrert færre enn 8 ganger er ikke med i figuren.

Figur 6. Resultat av linjetaksering om morgenen den 15. juni 1991 fra utløpet av Roasten til litt nedenfor Røvollen. Totalt ble 78 ind. registrert.

Fuglefaunaen i de ulike delområder

Muggas nedbørfelt

Området har en variert fuglefauna. Spurvefuglene er rikt representert i områdene langs nedre del av Mugga, fra Grunnhåen og ned til Nordvika, og i område Muggsjølia. På sistnevnte lokalitet gir den frodige bjørkeskogen, delvis med klynger av gran, leveområder for et mangfold av arter.

Et stort område i nordøstre hjørne av nasjonalparken, med nedre Muggsjø og Stortjørna i vest og Bjørbekkdalen i sør, rommer biotoper for de aller fleste arter av våtmarksfugler i undersøkelsesområdet. Bjørbekkdalen er en god andebiotop, mye på grunn av beverens "biotopskjøtsel". Også den nedre delen av Muggas dalføre har flere gode andeområder. Stokkand og krikand hekker i flere små tjerna nord for vassdraget, og Grunnhåen synes å være en bra andebiotop, med kvinand som den dominerende art.

Rødalen og Vonsjøene

De indre deler av området er kjent for sin tetthet av storlom. I 1991 ble arten sett i åtte vann, og den hekker trolig i de fleste av disse, i de største med flere par. De mange håene i Røa er viktige beite- og hekkeområder for ender. Særlig i Grislehåen ble det observert mange arter og individer. For andre arter av våtmarksfugler må delområdet betraktes som middels viktig.

Dette delområdet synes å være det viktigste for orrfugl og storfugl. Også en stor del av sportegnene etter tretåspett i form av reirhull og "ringing" ble gjort i Rødalen, fra Heggrøsta og oppover til Storfisktjørna. De mange gamle reirhullene bidrar til en rik forekomst av sekundære hullrugere.

For spurvefugler er området ved Røosen spesielt. Særlig er det etter forholdene store og frodige felter av bjørk som gjør utslaget. Fra før var hagesanger funnet hekkende her, og en for regionen sjelden art som munk forekommer trolig med flere par. De eneste observasjoner av gulsanger og bøksanger er også gjort her.

Heggrøsta er et annet område som byr på gode biotoper for spurvefugler. Måltrost og rødvingetrost hekker her, og løvsanger er svært tallrik. Andre sangere ble ikke registrert her i 1991, men vil sikkert finnes her de fleste år.

Røvoltjørna, Grøtdalen og søndre del av verneområdene

Røvoltjørna ligger over skoggrensa og ser på avstand golde og lite interessante ut med tanke på våtmarksfugler. Men etter noen timers opphold i området er storlom og en rekke ande- og vadefuglarter observert. Her synes brushane å ha sin eneste forekomst i verneområdene, og eneste observasjon av vipe i 1990-91 ble gjort her. En art som svartand

synes å opptre i større antall her enn andre steder i undersøkelsesområdet.

Videre mot sørøst strekker den frodige Grøtådalen seg. Her finner vi en rekke håer og et utall av små og store tjern. De vanligste ender og vadefuglarter har gode biotoper her, og fisketettheten lokker en og annen gråhegre til et sommeropphold. Når vi beveger oss over skoggrensa og til en gruppe av tjern like ved svenskegrensa, kommer arter som svartand, grønnstilk og svømmesnipe inn i tillegg. Her ble også fjær av jordugle funnet, den eneste kontakt med denne arten i 1990-91.

I søndre del av nasjonalparken dominerer de store fjellmassivene, ofte med tilnærmet uframkommelig blokkmark imellom. Dalføret Revlingen - Svukuriset - Revlingsjøene er noe frodigere, med i hvert fall tidligere gode rypemarker i myrterrenget øst for Svukuriset, og en brukbar forekomst av ender og vadefugler i sjøene. Spesielt sørøst for sjøene er blåstrupen tallrik, og i Revlingkletten hekker ringtrosten.

Områdene sørover til riksvei 221

Her ligger undersøkelsesområdets høyeste fjellparti, og i tillegg til Sylengrenda i øst og Elgå i vest er det fast bebyggelse flere steder langs veien i sør. Håene øst for Rønsjøen synes å være gode biotoper for de vanligste endene, det samme gjelder Øyan samt Røas og Grøvelåas utløp i Grøvelsjøen. Storlom har tilhold i Elgåsjøen, Rønsjøen og trolig også i Grøvelsjøen.

Det eneste området som skiller seg ut når det gjelder vadefugler er myrområdene rundt lille Grøvelsjø. Myrsnipe er funnet hekkende kun her, og svømmesnipe og brushane har her sine viktigste områder; ellers synes de bare å hekke hhv. øverst i Grøtådalen og ved Røvoltjørna. Andre arter som har tilhold i område lille Grøvelsjø er heilo, rødstilk, gluttsnipe og strandsnipe. Noen få fiskemåkepar hekker, og av ender er krikand, bergand og svartand sett, den siste med indikasjon på hekking. Lappspurv er tidligere funnet hekkende i nasjonalparken, men ble i 1990-91 bare sett i dette området.

ARTSKOMMENTARER

Her beskrives forekomsten av hver enkelt art som er påvist i området. For en del arters utbredelse refereres det til Atlasprosjektet. Dette er et prosjekt under Norsk Ornitologisk Forening som har som mål å kartlegge fuglers hekkeutbredelsesmønster. En sluttpublikasjon med kart for 1970-87 ventes ferdig i 1993. Noen av lokalitetene er angitt med UTM-kode som refererer til rutenettet på kart i målestokk 1 : 50.000. Forkortelser av navn på personer som har bidradd med opplysninger:

AA Angel Angeloff	AK Arne Krohn
GA Geir Lasse Aune	OP Ole Petter Blestad
GB Georg Bangjord	OR Olav Riseth
OE Oddvar Elgaaen	ES Eivind Sundet
TJ Tom Johansen	KS Kaare Sylén

Smålom

Noen få par hekker, fortrinnsvis i nord. Borgos et al. (1972) fant at arten var svært sjelden. AK observerte en fugl som landet, dykket og forsvant sporløst 19.6.1981 i et tjern sørøst for lille Svartsjø, en atferd som kanskje kunne tyde på hekking. Han nevner videre en ungfugl 12.10. 1983 i s Skarpåstjern, og 4 voksne 22.5.1987 i Røosen. I 1983 fant han arten hekkende nord i området. I det samme tjernet hekket den i 1991, og et annet par hekket noen kilometer unna. I tillegg to observasjoner av fugler i flukt nord i området i 1991. OP har registrert arten både i og etter hekketida sør for Elgå.

Storlom

Undersøkellesområdet har en tett hekkebestand. Borgos et al. (1972) betegner den som en karakterart. Dunker (1974) angir en populasjonstetthet på 0.43 - 0.64 ind. pr. km² vannflate i et undersøkelsesområde som omfatter Styggsjøene, Vonsjøene, Bredåsjön og det meste av Rogen på begge sider av grensa. Under feltarbeidet i 1990-91 ble storlom observert like ofte som de vanligste andeartene, krikand og kvinand. Arten ble sett furasjerende i tjern ned til ca 20 daa.

Storskarv

Arten sees svært tilfeldig i Femunden. 7 ind. ble sett ved Røas utløp 6.9.1919 (Huitfeldt-Kaas 1921) og 1 ind. ved Sorken (sør for undersøkelsesområdet) 21.8.1961 (Prestrud 1978).

Gråhegre

Arten sees tilfeldig. Etter hvert som den er blitt vanligere å se på næringssøk også i høyereliggende strøk, er det ikke uventet at den viser seg i de fiskerike vassdragene i Femundsmarka. Første kjente observasjon: 2 ind. lettet skrikende fra Kors-tjørna ca 30.7.1960 (Prestrud 1978). Et ind. ved Sætertjørna 3.7.1990. Begge tjern ligger i Grøtådalen.

Sangsvane

Bare én observasjon er kjent. Fire voksne ind. fløy østover fra Sørвика over Femunden og inn i landskapsvernområdet 18.2.1990 (Kjetil Solbakken pers.medd.).

Brunnakke

Fåtallig hekkefugl. Borgos et al. (1972) betegner arten som "ikke sjelden" hekkefugl. Under feltarbeidet ble par eller to hanner og en hunn sett fire steder i Rødalen, og i Svarttjørna ved utløpet fra Roasten lå et par med hele 13 dununger 26.6.1991. Videre et par og en hann i Lifjelltjørna helt i sør. Også sett i Grøtådalen; et ind. Krokåthåen 7.7.1978 (Prestrud 1978).

Snadderand

Sjelden gjest. Arten ble observert i hvert fall to ganger ved øvre Roasten sommeren 1971 (Borgos et al. 1972). Det bør også nevnes at en hann ble sett i Valhåen etpar km sør for undersøkelsesområdet i midten av juni 1964 (Godal 1966).

Krikkand

Den vanligste andeart sammen med kvinand. Borgos et al. (1972) betegner den som karakterart for Femundsmarka, og dette støttes av observasjoner i 1990-91. Reir ble funnet i Grøtådalen, og en rekke kull ble sett i ulike deler av området.

Stokkand

Forholdsvis vanlig hekkefugl over hele området. Angis som hekkefugl av Borgos et al. (1972), og ble også funnet hekkende i ulike deler av området i 1990-91.

Stjertand

Arten sees en sjelden gang. Borgos et al. (1972) påviste arten i Røavassdraget, men den ble ikke funnet hekkende.

Toppand

Synes å hekke spredt over det meste av området. Regnes av Borgos et al. (1972) til de vanligste endene i Røavassdraget. Spredte observasjoner over store deler av området i 1990-91. Største antall var 5 hanner i et vegetasjonsrikt tjern like vest for Revsjøen 27.6.1991.

Bergand

Synes å hekke i lite antall over store deler av området. Betegnes som "ikke sjelden" hekkefugl langs Røavassdraget av Borgos et al. (1972). Fra feltarbeidet foreligger bare fire observasjoner, alle fra 1991: 2 par 30.5. i lille Grøvelsjø, 1 par 10.6. i Grislehåen, 2 hunner uten hekkeatferd 28.6. i et tjern i Bjørbekkdalen, og hunn uten hekkeatferd 10.7. i Klettloken øst for Rønsjøen. AK observerte en hunn med 4 unger i store Buddhå i 1979.

Havelle

En tilfeldig eller sjelden hekkefugl. Borgos et al. (1972) kjente ikke til observasjoner av denne arten. Under feltarbeidet i 1991 observerte vi en hann 27.6. i sørvestre del av Revsjøen og en engstelig hunn i tjern UK 497 266 nord for nordre

Muggsjø. I fjelltraktene lenger nord i Sør-Trøndelag er arten regelmessig hekkefugl (Atlasprosjektet).

Svartand

Forholdsvis vanlig hekkefugl over hele området. Betegnes som "ikke sjelden" hekkefugl langs Røavassdraget av Borgos et al. (1972). I perioden 1957-66 forekom arten i Krokåthåen, og hekkefunn ble gjort. I 1967-78 ble den imidlertid ikke sett (Prestrud 1978). I 1990-91 observerte vi arten en rekke steder, også i Krokåthåen. Størst antall ble notert i Røvoltjørna, med opptil 6 hanner og 5 hunner i 1990 og hhv. 3 og 4 i 1991.

Sjørre

Arten er blitt borte som hekkefugl, eller hekker uregelmessig. Betegnes som "ikke sjelden" hekkefugl langs Røavassdraget av Borgos et al. (1972). I perioden 1957-66 forekom arten i Krokåthåen, og hekkefunn ble gjort. I 1967-78 ble den imidlertid ikke sett (Prestrud 1978). Uventet nok observerte vi ikke arten en eneste gang i 1990-91. Sjørre er en ikke sjelden hekkefugl nord og nordvest for undersøkelsesområdet (Bekken 1984, Atlasprosjektet).

Kvinand

Den vanligste andeart sammen med krikkand. Borgos et al. (1972) betegner den som karakterart for Femundsmarka, og dette støttes av observasjoner i 1990-91. Størst antall ble sett i Grunnhåen i Mugga 1.7.1991 med 8 trolig ikke-hekkende fugler i tillegg til 2 hunner med kull på 4 og 7-8 unger. En god del kull klekkes i holker som er hengt ut, men naturlige hulrom i store furuer er trolig viktigste reirplass for denne arten. En uventet observasjon; en hunn med 6 unger i Klettloken vest for Rønsjøen ca 875 m o.h. Tjernet ligger over 1 km fra nærmeste treklynge.

Siland

Fåtallig hekkefugl over store deler av området. Hører ifølge Borgos et al. (1972) til de vanligste andeartene i Røavassdraget, men arten synes å være mer fåtallig i dag. Sju observasjoner under feltarbeidet, fra Revlingen brygge, Røvoltjørna, st Vonsjø, Reva og Grislehåen. AK nevner fire observasjoner fra s Skarpåstjørn og nedre del av Røa, herunder ungekull i Starrhåen. Prestrud (1978) nevner en hunn i Korstjørn 8.7.1978.

Laksand

Fåtallig hekkefugl over store deler av området. Arten er ført opp som hekkefugl hos Borgos et al. (1972). Under feltarbeidet i 1990-91 ble laksand sett fem ganger; i Starrhåen, Grislehåen, ved s Revlingsjø, 4 hanner ved Grøtådalsetra og en engstelig hunn sør i n Muggsjø.

Hønehauk

Trolig en sjelden hekkefugl. Arten omtales som hekkefugl av Borgos et al. (1972). Ikke observert under feltarbeidet, men GA fant et reir nord i området høsten 1989. Dette hadde trolig vært i bruk året før.

Fjellvåk

Hekker i smågnagerår. Arten hekker i nasjonalparken (Borgos et al. 1972). Sett "tallrikt" og med hekkeatferd i område Kratlvola (Prestrud 1978). Det var svært lite gnagere i 1990-91, og arten ble ikke observert. Det er sannsynlig at mange par hekker i gode gnagerår.

Kongeørn

Ett til flere par hekker i området. Arten er ikke ført opp som hekkefugl hos Borgos et al. (1972). Prestrud (1978) observerte arten to ganger over Grøtåa i juli 1958. I område Sylen fantes et reir i furu som var i bruk til ca 1975, da ble det knekt ned av snøen (KS). Observasjoner 1990-91 kan tyde på at arten fortsatt har tilhold/hekker i området. To andre hekkeområder er også kjent. Det ene reirområdet er oppgitt for mange år siden pga. økt ferdsel/fotografering, men furuskogen gir arten rike valgmuligheter for plassering av reir. I Elgå-området sees ørn omtrent en gang i måneden året igjennom (OE). Reineierne har tradisjonelt bekjempet denne arten, og etterstrebelse pågår trolig fremdeles.

Fiskeørn

Minst tre, sannsynligvis fem til seks par hekker. Ifølge Borgos et al. (1972) hekker arten i nasjonalparken. Også Prestrud (1978) registrerte arten 2-3 ganger, bl.a. fiskende i Krokåthåen. Under feltarbeidet i 1991 ble det konstatert hekking i tre reir, og observasjoner i andre områder tyder på at ytterligere minst 2-3 par hekker i undersøkelsesområdet.

Tårnfalk

Hekkefugl som varierer i antall etter tilgangen på smågnagere. Ifølge Borgos et al. (1972) hekker arten i nasjonalparken. Også Prestrud (1978) registrerte arten jaktende ved Krokåthåen 7.7. 1978. Under feltarbeidet 3 sikre og 2 usikre observasjoner. I forhold til tilgangen på smågnagere, tyder dette på en regelmessig forekomst i området.

Dvergfalk

Hekker vanlig i området. En karakterart for området (Borgos et al. 1972). Også registrert 2-3 ganger av Prestrud (1978). Under feltarbeidet 6 sikre og 2 usikre observasjoner. Et år med bedre tilgang på smågnagere ville trolig gitt flere observasjoner, selv om denne arten ikke er direkte avhengig av slike byttedyr.

Jaktfalk

Det er sannsynlig at arten hekker regelmessig. En tradisjonell reirplass er kjent i området, men den var ganske sikkert ikke bebodd i 1990. I 1991 ble arten sett i rimelig nærhet. Feltarbeidet ble i liten grad rettet mot å lete etter rovfuglreir. Det er flere aktuelle hekkeområder, selv om det ikke er særlig rik tilgang på egnede hyller med ravnereir i området. - Falkefangsten i området i gammel tid har nok særlig vært rettet mot denne arten. Stedsnavnet Falkfangarhøgda forekommer på begge sider av Femunden. Sommeren 1972 lyktes det Sonja og Edvard K. Barth (1985) å finne tuftene etter fangstanlegget på Falkfangarhøgda ved store Svuku. I 1983 fant de også den andre plassen Linné beskriver; en liten høyde øst for Forborgen. Falkene var så godt betalt at to fangere var fornøyd med 5-6 fugler pr. sesong.

Lirype

Vanlig hekkefugl over det meste av arealet. Arten ble registrert 16 ganger under feltarbeidet. KS hadde inntrykk av at vårstammen var bra i områdene i sør i 1991. De myrrike områdene øst for Svukuriset (Ødegaard 1987) og området Muggsjølia - Ljøsnådalen - Vigelen (TJ) er kjent som gode lirypeområder. Høsten 1991 var bestanden svak i Elgå-området, med bare to små kull observert i løpet av 30-40 dager i skogen (OE).

Fjellrype

Hekkefugl i de høyeste fjellpartiene. I sør ble arten påvist i Storslåga, øst for Elgåhogna og i Digerhogna. KS kunne bekrefte at arten finnes i alle de høyeste fjellpartiene i hans område, og i nord finnes arten i Vigelen (TJ).

Orrfugl

Arten hekker i nedre del av Rødalen og i område Brennvola i nord. Hekkefugl, men "svært sjelden", ifølge Borgos et al. (1972). Idag er arten noe vanligere, men utbredelsen er begrenset til en kile nederst i Rødalen og området rundt Brennvola i nord (TJ). AK kjenner til to spillplasser i det førstnevnte området. Under feltarbeidet ble en hane spillende i topp hørt 15.6.1991 ved utløpet av Roasten, og litt nærmere Røvollen ble en fugl skremt opp. Videre ble et reir med klekkeskall funnet nord for Brennvola. Ifølge hytteboka i Møllerbua nord for Rogshåen kan også orrespill høres der. I Elgå-området har bestanden tatt seg opp de siste 4-5 årene, trolig som en følge av lav revebestand (OE).

Storfugl

Deler av området synes å ha en livskraftig bestand. Hekkefugl, men "svært sjelden", ifølge Borgos et al. (1972). Arten må i dag sies å være vanlig i egnede biotoper. Det er mulig å avgrense to bra storfuglbiotoper: Det ene omfatter Skarpåstjørna, Svartsjøene og skogen ned til Femunden. Det andre omfatter begge sider av Røa fra øvre del av Roasten østover til Rogshåen (TJ). Fire spillplasser er kjent, i tillegg til at en del fugler spiller spredt (AK, TJ). Feltarbeidet ga et delvis positivt inntrykk, med registreringer også utenfor de nevnte områdene: Et reir med 7 egg ble funnet mellom l Vonsjø og Storfisktjørnene 12.6. og samme dag ble fem tiurer skremt opp nord for høyde 768 ved st Rundhåen. Røyer uten ungekull ble sett nord for Beverhushåen og sørvest for Muggrua. Røvede egg/eggeskall ble funnet nedenfor Røvollen og øst for n Muggjø, og i de nevnte områdene ble beitefurer og ekskrementer sett en rekke steder. I likhet med orrfugl har denne arten tatt seg opp i Elgå-området de siste 4-5 årene, trolig som en følge av lav revebestand (OE).

Trane

Arten sees nesten årlig, men den hekker neppe regelmessig. Ifølge Borgos et al. (1972) har trana gjennom mange år hatt tilhold på noen myrer nord i nasjonalparken, men arten betraktes ikke som hekkefugl. AK har observert arten i Trøndelagsdelen 8 ganger i perioden 1979-91, største flokk var 9 ind. ved Skarpåstjørna ca 15.8.1986. Enkeltfugler eller småflokker registreres en sjelden gang i Hedmarksdelen av området (AA, HE, KS). OB nevner at arten er registrert i Elgå én gang, for "en del år siden". Trane er registrert "sannsynlig hekkende" i perioden 1970-85 nordøst i området (Atlasprosjektet). Under feltarbeidet ble arten ikke observert.

Tjeld

Arten gjester området en sjelden gang under trekket. Den 16.4.1972 skremte oppsynsmann Erling Sand opp en flokk på 5 ind. fra en bar myrjordfleck i kanten av Grøtåa (NOF avd. Hedmarks arkiv). Den 3.9.1991 observerte AK et ind. ved Svartsjøen.

Boltit

Det er grunn til å tro at arten hekker mange steder 1000-1200 m o.h. Få konkrete observasjoner er kjent, men arten hekker i nasjonalparken, ifølge Borgos et al. (1972). Øivind Lunde traff i 1967 et ind. 1000-1100 m o.h. ved Rønsjøbekken. Feltarbeidet i 1990-91 ble i liten grad innrettet mot å lete etter denne arten, og bare én observasjon foreligger: Tre ind. 31.5.1991 ca 1040 m o.h. i passet sør for l Grøvelsjø. Lenger nord i fjellene i Sør-Trøndelag hekker arten sammenhengende, og det er grunn til å tro at den hekker flere steder i undersøkelsesområdet, fortrinnsvis i områder uten altfor mye blokker.

Heilo

Vanlig hekkefugl. En karakterart for området (Borgos et al. 1972). Påtruffet under feltarbeidet over hele området, over skogen og på store myrflater.

Vipe

Arten sees i ulike deler av området, men det er usikkert om den er regelmessig hekkefugl. Arten er med på lista til Borgos et al. (1972), men den var ikke funnet hekkende. Prestrud (1978) nevner et intenst varslende par ved Krokåthåen og 1 ind. ved Stortjørna, begge i Grøtådalen, i juli 1970. AK nevner et par 8.7.1982 på Langmyra ved nedre Mugga. Under feltarbeidet ble denne lett registrerbare arten bare sett én gang: To ind. uten hekkeatferd på sørsida av det største av Røvoltjørna 1.7.1990. OP har sett arten én gang (1 ind.) på jordene ved Elgå. Ifølge Atlasprosjektets kart er vipe funnet hekkende i én kvadratmilrute og påvist sannsynlig hekkende i to andre ruter nord i området.

Myrsnipe

Arten ble funnet hekkende ved l Grøvelsjø i 1991. Et ind. rastet ved lite tjern sør for Lifjelltjørna 31.5.1991. Området er neppe aktuelt som hekkebiotop. Senere samme år ble arten funnet hekkende 4 km lenger nord: Et engstelig ind. 5.7. ved små tjern 200-300 m nord for l Grøvelsjø. Dette er muligens den eneste aktuelle hekkebiotop i undersøkelsesområdet.

Brushane

Arten synes å hekke i to områder: Røvoltjørna og lille Grøvelsjø. Bare påvist i 1990-91: En engstelig høne 1.7.1990 sentralt i område Røvoltjørna. Den 9.6.1991 ble inntil 3 spillende haner sett i det samme område. Den 30.5.1991 ble 3 spillende haner og senere 6 haner i flukt registrert ved nordenden av l Grøvelsjø. Den 5.7. ble en engstelig høne sett ved et tjern ca 500 m mot nordøst.

Enkeltbekkasin

Spredt hekkefugl på litt rikere lokaliteter. Arten er ført opp som hekkefugl hos Borgos et al. (1972), og Prestrud (1978) hørte den flere ganger spillende ved Krokåthåen. AK fant 27.5.1984 et reir med 3 egg ved tjern 770 m o.h. nordvest for Revsjøen. I 1990-91 ble arten registrert ved Øyan vest for Sylen, ved Heggrøsta nedenfor Røvollen, og i Bjørbekkdalen i nordøst.

Dobbeltbekkasin

Arten har hekket her tidligere, men var ikke mulig å påvise verken i 1971 eller i 1990-91. "For noen år siden hekket også dobbeltbekkasinen her, en heller sjelden fugl som har gått sterkt tilbake de siste tiåra" (Borgos et al. 1972). I 1990-91 søkte vi forgjeves etter arten ved Heggrøsta og ved Øyan i sør, begge gamle beite- og slåtteområder i gjenvekst, sistnevnte også med fine vierkratt.

Rugde

Arten synes å hekke i lite antall i de frodigere delene av området. Borgos et al. (1972) nevner arten fra området nordøst for Muggsjølia. Også i 1991 traff vi den her, og i tillegg "rugdetrekk" langs Rødalen ved utløpet av Roasten og ved Øyan.

Lappspove

Arten ble funnet sannsynlig hekkende med ett par i 1990 og to varslende hanner i 1991. Ganske uventet traff vi et intenst varslende par et sted i nasjonalparken i 1990. Det var tydelig at fuglene hadde unger som var store nok til å vandre litt, for sentrum for varslinga flyttet seg etpar hundre meter fra den ene dagen til den andre. Vi prøvde å legge oss skjult et stykke unna og følge med fuglene i kikkert for om mulig å oppdage ungene. Men de voksne holdt seg for det meste langt unna og var lite "hjelpsomme". Vi fant imidlertid en unge av småspove. Siden det var kjølig i været og blåste en del, fant vi det riktigst å trekke oss unna, slik at de voksne kunne varme avkommet. Den 9.6.1991 ble vi møtt av to varslende hanner i det samme området, noe som burde indikere to rugende hunner i nærheten. Lokaliteten ble ikke besøkt senere på sommeren. Så langt vi har kunnet bringe på det rene, er dette eneste bekreftede hekkefunn av arten i Norge utenom Finnmark. I Sverige hekker arten på et begrenset område langt nord med 0-5 par årlig.

Småspove

Vanlig hekkefugl på myrer opp til ca 1000 m o.h. Under feltarbeidet ble arten påtruffet noe sjeldnere enn gluttsnipe, men omtrent like hyppig som strandsnipe. Arten sees hele sesongen på dyrket mark i Elgå, og hekker trolig årlig (OB).

Rødstilk

Vanlig hekkefugl spredt over hele arealet. Under feltarbeidet ble arten påtruffet middels hyppig, både i små og store våtmarksområder. Områder med god bestand er nedre Muggsjø og Fiskelaustjørna øst for denne, og I Grøvelsjø.

Gluttsnipe

Områdets vanligste vadefugl. Arten er som Borgos et al. (1972) påpeker en karakterart for Femundsmarka. Hekker opp til ca 850 m o.h.

Skogsnipe

Svært fåtallig hekkefugl i den laveste del av furuskogen. AK har observert arten 4 ganger, og under feltarbeidet ble den notert tre ganger. Alle observasjoner er gjort 1-4 km fra Femunden, unntaket er 4 ind. på sandstrand på østsida av n Muggsjø 2.8.1979. I 1991 ble fluktspill og varsling registrert ved de små tjerna ca 1300 m nordvest for Røvollen.

Grønnstilk

Forholdsvis fåtallig hekkefugl i deler av området. Påvist hekkende både av Borgos et al. (1972) og i Grøtådalen av Prestrud (1978). Under feltarbeidet i 1990-91 ble hekkeatferd påvist ved tjerna på svenskegrensa øverst i Grøtådalen, ved Krokåthåen, og i område n Muggsjø - Muggsjølia.

Strandsnipe

En av områdets vanligste vadefuglarter. Finnes i alle deler av vassdragene, og er som Borgos et al. (1972) påpeker en karakterart for Femundsmarka. Hekker opp til ca 1000 m o.h. (1 Grøvelsjø).

Steinvender

Tilfeldig gjest. To ind. 30.5.1991 på nordbredden av 1 Grøvelsjø. Det tidlige tidspunktet (sjøen var 95 % isdekt) tyder på at dette dreier seg om fugler på trekk. Også i Dalarna i øst sees arten ved ferskvann om våren, f.eks. 3 observasjoner i mai 1990 av 1-2 ind. (Adenäs et al. 1991).

Svømmesnipe

Arten ble i 1990-91 funnet hekkende i to områder. Borgos et al. (1972) fant at arten var svært sjelden. I Grøtåa og de mange tjerna øverst i Grøtådalen ble det den 2.7.1990 sett 2-3 engstelige enkeltfugler på norsk side (senere 2 ind. på svensk side). Ca 200-300 m nord for 1 Grøvelsjø ble et engstelig ind. sett 5.7.1991, og dagen etter ble 2 reir (2 og 4 egg) funnet ved tjern UJ 510 937 i nordøst.

Storjo

En meget sjelden gjest i innlandet. Hjalmar Pavel i Direktoratet for naturforvaltning studerte et ind. lenge i kikkert, sittende og i flukt, primo oktober 1987 eller 1988 langt opp i Midtbekkdalen på sørsida av store Svuku.

Fiskemåke

Arten hekker spredt ved tjern og sjøer over hele området. Av større ansamlinger kan nevnes 22 furasjerende ind. ved Krokåthåen 1.7.1990, og i 1991 10 ind. ved lille Grøvelsjø 30.5., 11 ind. ved Røvoltjørna 9.6., minst 11 ind. ved midtre Muggsjø 29.6., og minst 22 ind. ved nedre Muggsjø 30.6. På sistnevnte lokalitet lå flere reir på en tange vest i sjøen.

Sildemåke

Sjelden gjest. Borgos et al. (1972) observert arten ved nedre Røa i juli 1971. Prestrud (1978) nevner en udatert observasjon av 1 ind. flygende over Femunden på strekningen Elgå - Haugen.

Gråmåke

Sjelden gjest. AK observerte 1 ind. 14.5.1986 i flukt mot nord ved Nordvika. Under feltarbeidet 29.5.1991 ble 1 voksenfarget ind. sammen med 5 voksenfargede svartbak observert i flukt mot nordvest ved Storsteintjørna øst for Elgå.

Svartbak

Sjelden gjest. Under feltarbeidet 29.5.1991 ble 5 voksenfargede ind. (sammen med 1 voksenfarget gråmåke) observert i målbevisst flukt mot nordvest ved Storsteintjørna øst for Elgå. Det blåste kraftig fra vest. "På en holme i Vurrusjøen ved Drevsjø (25 km sør for undersøkelsesområdet) har et par hekket i flere år; iaktatt i Engeren og opptil 10-12 ind. samtidig i Femunden, men ingen rugefunn her" (E.B. i Haftorn 1971). Det er ikke kjent om arten hekker her fortsatt, men Atlasprosjektets kart (for 1970-85) har inntegnet en "mulig hekking" i området.

Makrellterne

Det er grunn til å tro at arten er en forholdsvis sjelden hekkefugl. Borgos et al. (1972) registrerte begge terneartene hekkende. Under feltarbeidet ble makrellterne med sikkerhet sett tre steder nord i området: Blindtjern 1 ind., Grunnhåen 2 ind. og tjern 1 km sørøst for Røstneset 1 ind. Ubestemte terner: I tillegg kommer 6 observasjoner av 1-5 ind. ubestemt makrell-/røbbebterne. AK nevner også 3 observasjoner av terner, bl.a. 7 ind. 9.7.1979 nedre Roasten - Røvollen.

Rødnebbterne

Fåtallig hekkefugl. Borgos et al. (1972) registrerte begge terneartene hekkende. Rapportforfatteren observerte 30.7.1987 flygedyktige unger nær stien ved Langegtjørna. Under feltarbeidet ble rødnebbterne med sikkerhet sett ti steder, ved Røvoltjørna, og nord for Røa. Viktigste hekkeområde synes å være område n Muggsjø - Stortjørna - Geittjørna - Aborttjørna. Ubestemte terner; se forrige art.

Ringdue

Ved Svukuriset sees arten på dyrket mark en sjelden gang (OR). Heller ikke ved Elgå er arten sett hvert år tidligere, men somrene 1990-91 har den vært mer regelmessig å se i flokker opp til 30-40 ind. (OE). Også OB har de siste årene sett arten i Elgå, helst 5-10 ind. vår og høst. Under feltarbeidet 9.6.1991 ble et ubebodd reir funnet ved Haugen. Også ved gården Nordvika i nord er arten sett; 7 ind. 8.9.1991 (Kjetil Solbakken pers.medd.).

Gjøk

Vanlig hekkefugl i hele området. Arten ble under feltarbeidet observert 26 ganger, og er så vanlig at den nok kan sies å være en av områdets karakterarter (Borgos et al. 1972). Prestrud (1978) observerte også arten ca 10 ganger i Grøtdalen.

Hubro

Arten registreres i området, og det er sannsynlig at den også kan hekke her. Borgos et al. (1972) nevner arten som svært sjelden. Prestrud (1978) hørte et ind. i nedre del av Grøtdalen ca 30.7.1960. AK nevner to noenlunde sikre observasjoner sentralt i området fra de siste ti år. TJ hørte et ind. nord i området i månedsskiftet

aug./sept. 1990. Under feltarbeidet 13.6.1991 ble en helt fersk fjær funnet i område Rogshåen. Arten hekker i rimelig nærhet på svensk side (Åge Tørris Ekker pers. medd.). Fra gammelt av er to lokaliteter kjent sør i området, men det uvisst om arten fortsatt har tilhold her (Ødegaard 1987). OE hørte hubro igjen i dette området våren 1988 eller -89, etter at den hadde vært borte i lang tid.

Snøugle

Bare én observasjon er kjent. Hjalmar Pavel, Direktoratet for naturforvaltning observerte et ind. primo oktober ca 1980 på vestsida av lille Svuku.

Haukugle

Arten er påvist hekkende, og det er sannsynlig at mange par hekker i gode gnagerår. AK observerte et ind. ved Røosen 11.5.1981. GB fant et hekkende par like nord for undersøkelsesområdet (ca 4 km nord for Brennvola) 20.6.1985. Ifølge Atlasprosjektets kart er arten påvist hekkende i nordøstre del av området. Det er sannsynlig at mange par har hekket her i de rike haukugleårene 1984-87, og arten vil sikkert hekke igjen i neste gnagertopp.

Spurveugle

Arten kan trolig hekke i de mer produktive deler av området i gnagerår. Påvist av Borgos et al. (1972), ikke funnet hekkende, men heller ikke karakterisert som "svært sjelden". OR ser arten årlig rundt husene på Svukuriset. Et ind. sør for Brennvola 18.8.1990 (Kjetil Solbakken pers.medd.)

Slagugle

Sjelden gjest, eller kanskje hekkefugl. Et ind. observert nær Femunden øst for n Skarpåstjørn høsten 1989 (GA).

Jordugle

Arten er påvist hekkende, og det er sannsynlig at mange par hekker i gode gnagerår. GB påviste et varslende par like nord for undersøkelsesområdet 20.6.1985. Ifølge Atlasprosjektets kart er arten påvist hekkende i nordøstre del av området. Under feltarbeidet 2.7.1990 ble en fersk mytefjær funnet øverst i Grøtådalen, nær svenskegrensa. Det er overveiende sannsynlig at mange par hekker i undersøkelsesområdet i de bedre gnagerårene.

Perleugle

Arten er påvist hekkende, og det er sannsynlig at mange par hekker i gode gnagerår. Påvist av Borgos et al. (1972); ikke funnet hekkende, men heller ikke karakterisert som "svært sjelden". AK har hatt perleugle hekkende i oppsatte kasser i Rødalen i 1981 og 1985. Ifølge Atlasprosjektets kart er arten påvist hekkende i nordøstre del av området.

Nattravn

Arten er bare påvist én gang; "Hørt nord for Røa ved Femunden i midten/slutten av juli 1976 av Ragnhild Berthelsen" (NOF avd. Hedmarks arkiv; Observasjonen ble meldt til LRSK-Hedmark v/ Roar Solheim i 1986 sammen med observasjoner av samme art ved Sennsjøen i Trysil. Sistnevnte er godkjent av LRSK, mens den

aktuelle observasjonen ble ført i kategori "avventes" i mangel av kart, eller fordi lokaliteten ligger i Sør-Trøndelag). Videre foreligger det en observasjon fra helt sør i undersøkelsesområdet: "Et ind. sett på Røstvollen på østsiden av Femunden den 17.7.1958 (G. Schmidt m.)" (Haftorn 1971).

Tårnseiler

Det er sannsynlig at arten hekker i lite antall, på bygninger eller i gamle tretåspetthull. Arten hekker i området, ifølge Borgos et al. (1972). AK har 3 observasjoner av 2-5 ind., og under feltarbeidet 3 obs. av 1 - min. 3 ind. Vest for Røvollen fløy 2-3 ind. skrikende rundt i et område med mange gamle tretåspetthull. Atferden var den samme som ved kolonier andre steder, og det er mulig de hekker her. Kjetil Solbakken observerte 15 ind. sør for Brennvola 18.8.1990.

Vendehals

Trolig en svært fåtallig hekkefugl. Et ind. hørt nedenfor Krokåthåen i juli 1969 (Prestrud 1978). Under feltarbeidet 2.7.1991 ble en ropende hann hørt ved gården Nordvika og senere ble en hann (muligens samme ind.) hørt ved innmark lenger sør.

Gråspett

Trolig en sjelden gjest. Påvist av Borgos et al. (1972), ikke funnet hekkende, men heller ikke karakterisert som "svært sjelden". Atlasprosjektets kart viser ingen hekkefunn i rimelig nærhet.

Grønnspekk

Tilfeldig gjest. Påvist av Borgos et al. (1972), karakterisert som "svært sjelden". Atlasprosjektets kart viser ingen hekkefunn i rimelig nærhet.

Flaggspekk

Trolig en sjelden gjest. Påvist av Borgos et al. (1972), ikke funnet hekkende, men heller ikke karakterisert som "svært sjelden". Prestrud (1978) hørte arten nedenfor Krokåthåen i juli 1969. Når massevandringene inntreffer samtidig med gode frøår for furua, vil sikkert flaggspekk kunne opptre i noe antall i området. To ind. sett i område Nordvika og litt nordover mot Brennvola 18.8.1990 (Kjetil Solbakken pers.medd.). OB observerte et ind. ved Elgådalen i sør sept./okt. 1990. Atlasprosjektets kart viser ytterst få hekkefunn i rimelig nærhet.

[Hvitryggspett

"Fra Femundsmarka er arten tatt med i artslisten (Borgos et al. 1972), men denne observasjonen viser seg for usikker til å godkjennes (R. Elven pers. medd.)" (Suul 1977).]

Dvergspett

Regelmessig hekkefugl i bjørkerike områder, særlig i Grøtådalen. Påvist av Borgos et al. (1972), ikke funnet hekkende, men heller ikke karakterisert som "svært sjelden". Under feltarbeidet fant vi minst 6 gamle reirhull i bjørker i Grøtådalen. Flere av dem ble funnet ved hjelp av varslende fluesnappere. Den 10.6.1991 ble en furasjerende hunn observert ved Grøtåa vest for Stortjørna. Det er nærlig-

gende å tro at hannen ruget i et reirhull i nærheten. Tromming, høyst sannsynlig fra denne art, ble hørt vest for Røvollen 15.6. Den 11.7. ble et nytt, men ubebodd reirhull funnet ved Øyan.

Tretåspett

Vanlig hekkefugl i den gamle furuskogen. Borgos et al. (1972) betegner arten som en karakterart for området. Under feltarbeidet ble et bebodd reir funnet på østsida av Storfisktjørna, og en hunn med mat i nebbet ble sett vest for Røvollen. Hunnfugler ble også sett sør for gården Nordvika og ved tjerna ca 1500 m mot sørøst. Nærmere 30 gamle reirhull ble funnet i sammenhengende furuskog i ulike deler av området, ofte med mye hakkemerker av typen "ringing" i de samme områdene. Særlig mange reirhull ble funnet mellom l Vonsjø og Storfisktjørna og i område Grislehåen. Den gamle furuskogen må betegnes som optimalområder for arten. Tettheten her er trolig like høy som i lavereliggende gammel granskog. Reirhullene var svært ofte bebodd av rødstjert, svarthvit fluesnapper eller lappmeis.

Låvesvale

Arten hekker i lite antall i bygninger i området. Arten hekker i området (Borgos et al. 1972). Under feltarbeidet ble arten sett ved bebyggelse i Elgå og Sylen, 2 ind. ble sett i Røosen 26.6.1991, og i ei løe ved Øyan ble et gammelt reir funnet.

Taksvale

Arten hekker i lite antall på bygninger i området. Arten hekker i området (Borgos et al. 1972). Atlasprosjektets kart viser at arten hekker nordøst i området, trolig ved Muggsjølia. Under feltarbeidet ble arten sett ved bebyggelse i Elgå og Sylen, og ved Djuphåen og Grislehåen. Ved Svukuriset ble også reir observert.

Trepiplerke

Fåtallig, men jevnt utbredt hekkefugl. Arten hekker i området (Borgos et al. 1972). Under feltarbeidet ble syngende hanner registrert 16 steder, helst i kantsonen mellom gammel furuskog og åpent terreng.

Heiplierke

Tallrik hekkefugl på store myrflater og over skoggrensa. Betegnet som karakterfugl av Borgos et al. (1972), og inntrykket under feltarbeidet støtter dette.

Gulerle

Underarten såerle er tallrik hekkefugl ved våtmark opp til ca 900 m o.h. Betegnet som karakterfugl av Borgos et al. (1972), og inntrykket under feltarbeidet støtter dette.

Linerle

Hekker ved gårder, koier og buer over hele området. Sees også langs elver og sjøstrender langt fra bebyggelse.

Sidensvans

Arten sees av og til ved bebyggelse. Arten er av og til registrert ved Elgå; fra ca 1986-87 noe vanligere, flokker på opptil 8 ind. (OE). OB har sett arten i Elgå én

gang, 10-15 trakk forbi seinhøstes 1990. Ved Svukuriset er arten bare sett høsten 1991; 2 ind. (OR).

Fossefall

Vanlig hekkefugl. Bebodde/gamle reir, varslende fugler eller utfløyne unger ble påvist langs Grøvelåa, flere steder langs Grøtåa, langs Røa, i bekken fra Steinkåstjørna og flere steder langs Mugga. Oppsynsmann Holger Edström kunne fortelle at arten sees i Røa ved Grislehåen hele vinteren igjennom.

Jernspurv

Trolig en sjelden hekkefugl, eventuelt har den avtatt i antall. Angis som hekkefugl av Borgos et al. (1972), og Prestrud (1978) observerte et syngende ind. nedenfor Steinhåen i Grøtådalen 7.7.1978. OB har de siste årene sett enkeltind. regelmessig i Elgå like etter snøsmeltinga. Atlasprosjektets kart viser hekking nordøst i området. Ikke sett under feltarbeidet 1990-91.

Rødstrupe

Fåtallig hekkefugl. Arten har vært oversett tidligere, eller den har etablert seg i området det siste tiår. Atlasprosjektets kart antyder "mulig hekking" i nordøst. Første daterte registrering er en syngende hann sørøst for Røvollen 6.7.1982 (AK). Registrert 15 ganger under feltarbeidet; også et ind. med mat i nebbet.

Blåstrupe

Hekker i bjørkerike partier langs elver og bekker. Kan være tallrik enkelte steder, som ved Øyan og i øvre del av Grøtådalen.

Rødstjert

Svært vanlig hekkefugl i furu- og blandingsskog - karakterart. Naturlige hulrom i gamle furu- og bjørkestammer og de mange spettehullene byr på gode hekkemuligheter.

Buskskvett

Svært fåtallig hekkefugl. Nevnt som hekkefugl av Borgos et al. (1972). Bare registrert utenfor nasjonalparken under feltarbeidet: En syngende hann 9.6.1991 ved Elgå, og en varslende fugl ved Sylen 8.7.1991.

Steinskvett

Svært tallrik hekkefugl i glissen furuskog, blokkmark og i lavalpin sone. Som Borgos et al. (1972) angir, en karakterart for området.

Ringtrost

Lokalt vanlig hekkefugl. I 1990-91 ble arten påvist i øst- og nordøstlia av Grøthogna, og i sørvest- og sørøstlia av Revlingkletten.

Svarttrost

Svært sjelden. Arten synes å være registrert "mulig hekkende" i nordøst (Atlasprosjektets kart). Eneste kjente observasjon ellers er en syngende hann ved nordenden av n Skarpåstjørn natt til 14.5.1986 (AK). I Elgå observerte OB en hann på

forplass våren 1990.

Gråtrost

Forholdvis vanlig hekkefugl i de frodigere deler av skogen. Enkelte spredte par hekker også i områder med tørr, delvis glissen furuskog.

Måltrost

Fåtallig hekkefugl, helst i områdene nærmest Femunden. Syngende hanner ble også registrert sør for Kløfthåen, i skogstripa vest for Litlevonsjøvola og ved Øyan.

Rødvingetrost

Fåtallig hekkefugl, helst i områdene nærmest Femunden. Syngende hanner ble også registrert ved Øyan, sørøst for Revlingsjøene og en liten "koloni" ved Muggsjølia.

Duetrost

Sjelden hekkefugl. Registrert i Rødalen opp til Abbotjørna/Buddhåen og i område Nordvika gård - Gubbtjørna i nord. Et reir trolig brukt 1990 ble funnet 14.6.1991 midt på nedre Roasten, på nordsida, og en nettopp flygedyktig unge ble sett vest for Gubbtjørnbua 2.7. Ifølge GB er dette de første bevis på at arten hekker i Trøndelag. OB ser/hører arten ganske ofte, helst vår og høst, i Elgå.

Gulsanger

Bare påvist én gang. En syngende hann 15.6.1991 nord for brua ved Røosen.

Møller

Sannsynligvis en sjelden hekkefugl. Ikke påvist i området før den i 1991 ble registrert ved Elgå, ved Øyan, like nedenfor Krokåthåen og 4 steder Røosen - nedre Roasten.

Hagesanger

Bare påvist to - tre ganger. Borgos et al. (1972) fant arten hekkende bare i Røosen. I 1991 ble den ikke registrert her, men syngende hanner ble sett/hørt 2.7. ved slåtteenga 500 m øst for Nordvika gård, og senere ved dyrket mark litt sør for Nordvika. Det kan ha vært én og samme fugl.

Munk

Bare påvist fire ganger. Syngende hanner 30.6.1990 ved Elgå, 26.6.1991 ved Røosen og i et velutviklet bjørkefelt på sør-sida av Starrhåen, og 8.7. ved Sylen.

Bøksanger

Bare påvist én gang. En syngende hann 26.6.1991 rett inn for brygga i Røosen. Fuglen sang svært intenst, og ble hørt ennå mens vi befant oss ombord i "Femund II".

Løvsanger

Svært vanlig hekkefugl opp til tregrensa. Selv i blokkmark med spredte småbjørker i østhellinga av s Litlevonsjøvola var løvsanger noe mer tallrik enn

steinskvett. Linjetaksering om morgenen 15.6.1991 fra utløpet av Roasten til litt nedenfor Røvollen viste at løvsanger var den klart vanligste spurvefuglart, omtrent dobbelt så vanlig som den neste, bjørkefink.

Gråfluesnapper

Forholdsvis vanlig hekkefugl i furu- og blandingskog. Arten ble registrert noe sjeldnere enn svarthvit fluesnapper, men siden både sang og varsling lett drukner i det øvrige fuglekor, er den muligens mer tallrik enn sin slektning.

Svarthvit fluesnapper

Forholdsvis vanlig hekkefugl. Arten ble under feltarbeidet påvist hekkende i dverg- og tretåspetthull en rekke steder.

Stjertmeis

Trolig en sjelden gjest. Arten er ført opp i lista til Borgos et al. (1972), men er ikke karakterisert som "svært sjelden".

Granmeis

Spredd hekkefugl i områder med større eller mindre innslag av bjørk. Arten ble registrert 18 ganger under feltarbeidet, og ubestemt granmeis/lappmeis (bare lydobservasjon) ble registrert 7 ganger.

Lappmeis

Spredd hekkefugl i gammel og skrinn furuskog. Borgos et al. (1972) observerte arten ved Femunden nord for Røa og ved Rogen, og angir også at hekking er påvist. Prestrud (1978) observerte 1 ind. mellom Krokåthåen og Korstjørna 29.6.1969. Den 2.8.1990 observerte Frode Falkenberg hele ca 35 ind. ved Roasten (Sæther et al. 1991). Lappmeisa hekker gjerne i lavfuruskog, og dette er områder med svært lav fugletetthet. Hekking skjer helst i tretåspetthull i furu (Bengtson & Sonerud 1991). Under feltarbeidet ble et reir funnet nordøst for Grislehåen, og tre utfløyne kull ble registrert nær Femunden på strekningen Elgå - Haugen. I tillegg ble ubestemt granmeis/lappmeis (bare lydobservasjon) registrert 7 ganger. Noen av disse ble hørt i biotoper typiske for lappmeis.

Toppmeis

Angitt som hekkefugl i 1971 (Borgos et al. 1972), ikke registrert senere. Arten ble betegnet som vanlig i den lavrike furuskogen.

Svartmeis

Angitt som hekkefugl i 1971 (Borgos et al. 1972), ikke registrert senere. Arten ble betegnet som vanlig i den lavrike furuskogen. En delvis forklaring kan ligge i at dette er en typisk "invasjonsart".

Kjøttmeis

Svært fåtallig hekkefugl. Angitt som hekkefugl av Borgos et al. (1972). Under feltarbeidet et hekkefunn like sør for Nordvika gård og i tillegg fire observasjoner, alle nær Femunden.

Varsler

Fåtallig hekkefugl, trolig vanligere i gnagerår. Angitt som hekkefugl av Borgos et al. (1972). Under feltarbeidet ble arten sett ca 1 km ovenfor Haugen og mellom Vonsjø og Storfisktjørna. I gnagerår vil det sikkert være mer å se til denne arten.

Nøtteskrike

Sjelden gjest. Bare én observasjon foreligger i verneområdene; et ind. sett ved gangbrua i Røosen 15.10.1986 (AK). OB har sett den en sjelden gang på dyrket mark i Elgå.

Lavskrike

Trolig en ganske fåtallig hekkefugl. Arten er angitt som en karakterart for området (Borgos et al. 1972). Under feltarbeidet ble den registrert sjeldnere enn ventet, bare fire ganger; nord for Revlingodden, ovenfor Haugen og to ganger i nordvestre del av området.

Skjære

Hekkefugl ved fast bebyggelse. Opptrer overalt der det er fast bosetning (Borgos et al. 1972). Under feltarbeidet bare notert ved Gutu i sør. Arten hekker ved Svukuriset og ved Elgå (OR).

Kråke

Vanlig hekkefugl. Arten hekker jevnt fordelt under skoggrensa.

Ravn

Vanlig hekkefugl. Artens territorir er store, så det dreier seg om få par selv i dette store området. Under feltarbeidet ble det observert to reir i bergvegger og et i furu.

Stær

Arten er angitt som hekkefugl av Borgos et al. (1972). Ikke sett under feltarbeidet. OR nevner at flere par hekket på Svukuriset tidligere, men i 1991 ble arten ikke sett. På gården til OE i Elgå hekket det tidligere 10-15 par, men i 1989-91 har arten omtrent vært borte. I 1991 ble noen fugler såvidt sett midt i april, før de forsvant igjen. OB har også sett arten i Elgå, men knapt årvisst.

Gråspurv

Angitt som svært sjelden hekkefugl av Borgos et al. (1972). Ingen indikasjoner på at arten forekommer i rimelig nærhet i dag.

Bokfink

Svært fåtallig/uregelmessig hekkefugl. Borgos et al. (1972) angir arten som hekkefugl, og AK har notert observasjoner fra vår/sommer ved Røosen, Heggrøstjørna, Kløfthåen og Nordvika. Også Prestrud (1978) fant arten "sparsomt i bestand av furu og bjørk" i Grøtådalen. I Elgå har OB sett til dels bra flokker på forplass og snøbare flekker om våren, og også en del observasjoner om høsten, men ikke i hekketida. Under feltarbeidet bare én observasjon; en syngende hann ved Elgådalen i sør.

Bjørkefink

Svært vanlig hekkefugl opp til skoggrensa. Blant de fem mest tallrike spurvefuglene. Linjetaksering om morgenen 15.6.1991 fra utløpet av Roasten til litt nedenfor Røvollen viste at løvsanger var den klart vanligste spurvefuglart, omtrent dobbelt så vanlig som den neste, bjørkefink.

Grønnsisik

Trolig en fåtallig hekkefugl. Registrert i ulike deler av skogområdet.

Gråsisik

Arten hekker, trolig i varierende antall. Registrert i uventet lite antall under feltarbeidet, men jevnt fordelt utover området. Arten hører til dem som varierer mye i antall bl.a. avhengig av bjørkas frøsetting, og den kan sikkert være tallrik enkelte år.

Grankorsnebb

Bare påvist én gang, men forekommer trolig i perioder, om ikke like vanlig som furukorsnebb. Et ind. sør for Brennvola 18.8.1990 (Kjetil Solbakken pers. medd.).

Furukorsnebb

Arten hekker trolig vanlig i frøår for furu. Flere grupper av hanner, hunner og ungfugler ble registrert på strekningen Svukuriset - Revlingen - Sanden 11.7.1991. Et ind. ved Kultjern i nord 2.7. OB har observert 4-5 ind. litt sør for Elgå. Ellers 7 observasjoner under feltarbeidet av ubestemte korsnebber, flokker opptil ca 20 ind.

Konglebit

Arten er bare observert én gang inne i området, men i utkanten er den sett flere ganger. Sør for Brennvola i nord observerte Kjetil Solbakken en hunnfarget fugl sett 18.8.1990. Han never også en hunn ved Sørvika lenger vest 18.2.1990. Haftorn (1971): 1-2 ind. sett flere steder rundt sørdelen av Femunden i juli 1958 og 1961, bl.a. i Valdalen (helt sør i undersøkelsesområdet) 16-19/7 1958 (G. Schmidt et al. m.). OB har hørt arten én gang ca 1990 i et granholt sør for Elgå.

Dompap

Det er trolig at arten hekker, men svært fåtallig. Atlasprosjektets kart antyder "mulig hekking" i nordøst. Ellers er det ikke kjent observasjoner før i 1991: 1 ind. 15.6. nedenfor Røvollen, 1 par 26.6. i Røsen og 1 ind. nær Femunden nord for Elgå 12.7.

Lappspurv

Fåtallig og lokal hekkefugl. Borgos et al. (1972) angir arten som hekkefugl, og Atlasprosjektets kart viser sannsynlig hekking i nordøst i perioden 1970-85. Det finnes flere mulige biotoper i dette området, men arten ble ikke påvist i denne delen av området i 1990-91. Haftorn (1971) nevner at "I Femundstraktene ble arten i juli 1958 påvist hekkende på Lille Gruvelsjøfloene (bl.a. et par med såvidt flygedyktige unger 13/7)...(G. Schmidt et al. m.)". I 1990-91 var arten fortsatt til stede, med flere varslende par nord og sør for l Grøvelsjø og ved tjern ca 500 m

stede, med flere varslende par nord og sør for l Grøvelsjø og ved tjern ca 500 m nordøst for sjøen.

Snøspurv

Arten hekker i flere av de høyeste fjellpartiene. Borgos et al. (1972) nevner arten som hekkende i vegetasjonsløse urer og snøleier f.eks. på store Svuku og Skebrofjellet. Prestrud (1978) så arten ved to anledninger nord for store Svuku, på Falkfangerhøgda. Haftorn (1971) påviste selv arten hekkende sør i området, i Sushøgda ca 1200 m o.h. I 1991 ble flere hekkende par påvist i samme område: På sørsida av Storslåga, i Storslågs-kardet og i Digerhogna. Overvintring: AK obser-verte 1 ind. 15.1.1983 mellom Nordvika gård og Grunnhåen. OB har såvidt regi-strert arten på jordene i Elgå; hhv. 1 og 4-5 ind.

Sivspurv

Vanlig hekkefugl ved våtmark over hele området. I enkelte områder med bjørkekratt langs elver og sjøer er arten temmelig tallrik.

Tillegg:

Observasjoner fra utkanten av undersøkelsesområdet, eller med upresis stedsangivelse. Disse artene er ikke tatt med i artslista for området.

Mandarinand

En hann skutt ved Femunden 25. mai 1914 (Vik 1962).

Spurvehauk

Sett to ganger 1990-91 jaktende på småfugl ved forplass i Elgå (OB).

Vaktel

1 ind. hørt ved Småsjøvollen ca 4 km sør for undersøkelsesområdet 5.-6. juli 1968 av G. Acklam (Haftorn 1971).

Polarmåke

Unntagelsesvis påtruffet inne i landet (Femunden vinteren 1864) (Haftorn 1971).

Hornugle

På Moen i Elgå har et par hekket i ca 15 år. I 3-4 år hekket de i et skjærereir, de siste årene har hekkeplassen ligget lenger unna, men de sees fortsatt når de jakter på dyrket mark (OE).

Lappiplerke

"Som indikasjon på hekking(?) i SØ-Norge nevnes at G. Schmidt et al. (m.) hevder å ha sett et ind. ved Femundsanden 11/7 og 1 ind. ved Valdalen øst for Femunden 16/7 1958, begge i sangflukt" (Haftorn 1971). Valdalen ligger i sørgrensa av under-søkelsesområdet. Senere er arten funnet hekkende i Follidal i 1975 (NOF avd. Hedmark arkiv), mens den i Dalarna i øst ikke er kjent som hekkefugl (Adenäs et al. 1991).

Lappsanger

Arten kan muligens ha hekket i området. "Ved Valdalen øst for Femunden mener G. Schmidt et al. (m.) å ha truffet en syngende hann 16/7 1958 og en familie med 4-5 utfløyne unger som ennå ble matet 22-23/7 1961." Arten hekket muligens i Värmland ca 140 km sørøst for dette i 1961 (Haftorn 1971). Etter dette synes ikke hekking å ha blitt påvist i rimelig nærhet.

Gransanger

En syngende hann hørt i Valdalen våren 1990 (OB).

Fuglekonge

En liten gruppe observeret én gang sammen med løvsangere ca 1990 ved Elgå (OB).

Kaie

2 ind. på søppelfyllinga ved Elgå våren 1990 (OB).

Grønnfink

Arten sees årlig, men fåtallig, på forplass i Elgå (OB).

Gulspurv

Arten oppsøker forplass i Elgå regelmessig, men sjelden mer enn 2-3 ind. (OB).

Diskusjon

Den første systematiseringen av ornitologisk kunnskap om Femundsmarka (Borgos et al. 1972) viste at 93 fuglearter var påvist i verneområdene. Naturlig nok førte ny datainnsamling i 1990-91 til at flere arter ble føyd til lista. Tolv av de 30 nye artene (Tabell 2) må sies å være våtmarksarter, og av disse må havelle, lappspove og skogsnipe betraktes som hekkefugler. Videre er elleve spurvefuglarter nye, av disse hekker trolig alle, kanskje med unntak av grankorsnebb og sidensvans. Men også disse to kan tenkes å hekke enkelte år. Lenger sør i Engerdal hekket flere par sidensvans i 1956-57 (Haftorn 1971).

Fem spurvefuglarter som ble angitt som hekkefugler av Borgos et al. (1972) ble ikke registrert i 1990-91. Jernspurv, toppmeis og svartmeis er trolig svært fåtallige arter i området. Takseringer i april (meisene) og mai (jernspurv) ville kunne påvise artene, mens de lett kan bli oversett under feltarbeid i juni-juli. De to meiseartene er heller ikke påvist i Feragen/Hådalen-området i nordvest (Bekken 1984). De to andre artene, stær og gråspurv, må antas å være knyttet til fast bebyggelse. Stær har hekket i Svukuriset inntil 1990, men uteble i 1991. Nyere opplysninger om gråspurv synes ikke å foreligge.

Undersøkelsesområdet er stort og spesielt, og det er vanskelig å finne områder å sammenligne det med. I tillegg kommer at fuglefaunaen i denne delen av Skandinavia ikke er tilfredsstillende kartlagt. Undersøkelsene i Gutulia (Borgos et al. 1972), like sør for undersøkelsesområdet, kan gi et visst sammenligningsgrunnlag, selv om området er lite. Vi finner at to arter, svartspett og trekryper, er påvist her, men ikke i undersøkelsesområdet. Videre er spurvehauk og fuglekonge bare sett sporadisk i undersøkelsesområdet, og da i utkanten av området, ved Elgå. Av de fire artene ble bare fuglekonge registrert under feltarbeidet i Gutulia i 1988 (Maartmann 1989), så vi må anta at de tre andre artene ikke er særlig vanlige. Alle fire er mer eller mindre knyttet til grandominert skog, noe som det jo finnes svært lite av i undersøkelsesområdet.

På den annen side er 44 arter påvist i undersøkelsesområdet, men ikke i Gutulia. Dette kan forklares ut fra Gutulias lille areal, ikke minst ved mangelen på egentlige fjellområder, og et langt mindre variert tilbud av våtmarksområder.

Rogen med alle de omkringliggende sjøene ligger vesentlig på svensk side av grensa. Bylin (1981) har satt opp en tabell over arter ved innsjøer i Härjedalen, herunder Rogen. Av de tolv artene som angis å hekke regelmessig eller tilfeldig, fant vi alle unntatt én art, sjøorre (svensk: *svärta*), i rimelig nærhet på norsk side. Denne arten er tidligere funnet hekkende i Femundsmarka (Borgos et al. 1972), men ble altså ikke sett i 1990-91. Brunnakke er angitt med spørsmålstejn. Vi observerte par og enkeltfugler nær grensa i Rogen-området i juni 1991, og lenger ned i Røavassdraget fant vi arten med ungekull. Av arter som ifølge Bylin (1981) ikke er observert i Rogen-området, så vi toppand og havelle i øvre del av Røavassdraget.

Av vade- og måkefugler er 25 arter påvist. Temmincksnipe, fjæreplytt, fjellmyrløper og kvartbekkasin er ikke registrert i undersøkelsesområdet. Disse artene er svært sjeldne eller

usammenhengende utbredt i Nord-Hedmark. De to siste hekker på egnede lokaliteter lenger sør i Engerdal. Dobbeltebekkasinen forekom tidligere i Heggrøsta ved Røa, men denne lokaliteten er gjengrodd etter at beitet har tatt slutt, og arten synes å være borte. Heller ikke ved Øyan sør for nasjonalparken ble arten påvist, til tross for aktuelle biotoper. Fjelljo kan være en aktuell hekkefugl i smånagerår. Bylin (1981) nevner at den hekker i nordvestre Jämtland i gnagerår, og den sees i fjellet årlig. Hettemåke sees stadig i andre deler av Røros og Engerdal, og det kan kun bero på tilfeldigheter at arten ikke er observert i undersøkelsesområdet.

PATTEDYRFAUNA

Pattedyrfaunaen er som fuglefaunaen preget av høyden over havet og jamnt over lite produktive biotoper. Det er såvidt vites ikke foretatt fangster av småpattedyr i området, så lista over spissmus og smågnagere er for en del basert på antagelser. Navneforkortelser, se Artskommentarer, fugl.

Spissmus

Borgos et al. (1972) nevner at vanlig spissmus, dvergspissmus og vannspissmus forekommer.

Flaggermus

Borgos et al. (1972) nevner at nordflaggermus forekommer. I hytteboka for Møllerbua ved utløpet av Rogshåen var det nevnt at det var "flaggermus i bua", men de ble ikke observert under feltarbeidet 1990-91. OR nevner at flaggermus sees en sjelden gang på Svukuriset, i flukt eller i uthusene. Også på Elgå sees flaggermus, men ikke ofte (OE). Det er sannsynlig at bare arten nordflaggermus finnes så høyt over havet.

Hare

Arten er vanlig forekommende i de litt rikere biotopene. Borgos et al. (1972) nevner vierkratt i nedre del av Mugga-dalføret som gode beiteplasser. Under feltarbeidet ble sportegn sett en rekke steder.

Ekorn

Det er grunn til å tro at arten forekommer i lite antall i de tettere deler av furuskogen. Under feltarbeidet ble arten sett helt i sør, i veien nord for Fjellgutusjøen, og i nord ved slåtteng øst for Nordvika gård, og ved Kalven. Dette er i samsvar med det OE har registrert, arten sees stort sett i nærheten av bebyggelse. På Svukuriset kan flere ekorn sees på fuglebrettet (OR).

Bever

Arten fantes her som i de fleste andre områder i Skandinavia i gammel tid. Navn som Bjørbekken og Beverhushåen i nordøst vitner om det. Borgos et al. (1972) nevner at arten i 1971 igjen var på vei inn igjen, og at den da hadde nådd nordre del av Engerdalsbygda. Streifdyr gjestet verneområdet allerede ca 1955, da så OR sportegn langs Revlinga. Oppsynsmann Odd Langen så de første spor etter bever i Djuphåen i Røa i 1977-78. Fra ca 1980 har ekspansjonen vært nærmest eksplosiv (OR). Pr. 1991 ser det ut til at arten har tatt i bruk de fleste aktuelle biotoper over hele området. Særlig tallrik er den langs deler av Grøvelåa og Grøtåa, og i Bjørbekkdalen. Sistnevnte dal er demt opp flere steder, innerst over flere hundre meter, og dette skaper gode andebiotoper. Den 28.6.1991 ble 2 kull av storkand, et svarandpar, 2 hunner av bergand og minst 5 krikkender registrert her. Også 2 ind. av den fåtallige enkeltbekkasinen ble observert.

Smågnagere

Borgos et al. (1972) nevner at lemen i enkelte år kan være en karakterart. Videre nevner de at klatremus, gråsidemus, markmus, fjellrotte og skogmus (ubestemt art) forekommer. OR bekrefter at lemen sees, men det har ikke vært noe skikkelig lemenår etter begynnelsen av 1970-tallet.

Rev

Næringsforholdene tilsier en ganske tynn revebestand. Pr. 1991 er den ekstra lav, siden skabbepidemien synes å være på topp fortsatt, nesten alle skutte/observerte dyr har skabb (OE, OR). Under feltarbeidet ble spor sett en rekke steder, og hi ble funnet ved Stortjørna i nordøst UK 524 282.

Fjellrev

I gammel tid fantes også fjellrev i traktene, men den er sikkert forsvunnet for godt (Borgos et al. 1972). KS melder at det ikke har vært mye av den etter ca 1930, og at han ikke har sett den etter ca 1970. OR på Svukuriset hadde jevnlig besøk av opptil 3 ind. vinteren 1988-89. Det var to hvite og en blårev. Dyrene var å se fram til påske. Arten er også sett andre steder i området, bl.a. ved ei fiskebu ved utløpet av Revlinga høsten 1989, og på isen på Femunden sør for Elgå påsken 1990. Det er ikke sannsynlig at dette dreier seg om rømte farmrever, slike dyr ville neppe ha overlevd i området i halvannet år. * Under feltarbeidet ble et hiområde med hele ca 70 innganger oppdaget vel 1000 m o.h. En del av gangene så ut til å være utvidet og brukt av rødrev. Ut fra sine erfaringer med arten på Hardangervidda kan ikke førstelektor Eivind Østbye ved Universitetet i Oslo si noe mer presis ut fra fotos enn at hiet er "gammelt". OE kan imidlertid huske at hans far var borti ynglende fjellrev i dette området i 1930- eller begynnelsen av 1940-årene.

Bjørn

Arten er påvist i Femundsmarka for mange år siden, men i dag er det bare tilfældige streifdyr som kan komme inn her fra den svenske stammen (Borgos et al. 1972). Det ser ut til at situasjonen er den samme i dag. Det siste besøk var trolig i oktober 1991, da ble "en stor og mørk bjørn" sett i grensefjellet Vonsjøgusten (Erling Maartmann)

Røyskatt

Arten forekommer, ifølge Borgos et al. (1972).

Snømus

Arten forekommer, ifølge Borgos et al. (1972).

Mink

Arten omtales som noe av en karakterart av Borgos et al. (1972). Under feltarbeidet ble arten observert 3 ganger.

Mår

Arten var hardt beskattet, men ser ut til å ha tatt seg opp igjen. Spor er sett langs hele Femundslia, der ekorn er viktig føde (Borgos et al. 1972). TJ opplyser at fangst (utenfor verneområdene) de siste årene synes å ha redusert bestanden en del

på Trøndelagsida, mens det fortsatt er mye i sørlige del, til tross for fangst (OR, OE).

Jerv

Periodevis er det jerv i området. Den har neppe fast tilhold lenger, men følger tamreintrekket vinterstid (Borgos et al. 1972). Ifølge TJ har det vært noe mer spor å se på Trøndelagsida de siste vintrene, og også i sørlige del var det flere sikre meldinger vinteren 1990-91. Den 9. november 1991 vandret et dyr fra øst og passerte sør for Elgåhogna, kom ned til riksveien ved Brennhammaren og svingte så østover igjen (OB). Dette er en rute dyrene ofte følger, og de krysser gjerne veien ved Djupsjøen og vandrer i retning Femunden. Kjerneområdet for bestanden synes å ligge på svensk side (ES, Erling Maartmann).

Grevling

Ikke påvist i området pr. 1971 (Borgos et al. 1972). Pr. 1991 sees streifdyr ved Svukuriset, men det er ikke fast tilhold her (OR). Ved Elgå har streifdyr forekommet i lang tid, og arten har hatt fast tilhold fra ca 1975.

Oter

Arten nevnes ikke av Borgos et al. (1972). Oteren har gått sterkt tilbake i innlandet etter krigen. Ifølge OR forekom arten fast langs Røa og Grøtåa i eldre tid. Ca 1980 ble et ind. registrert over store deler av området, bl.a. ved Vonsjøene og i Grøtådalen og Rødalen (ES). Den skal også være registrert øverst i Grøtådalen ca 1987 (OE), og det ryktes at sportegn (sklier) ble sett langs Revlinga vinteren 1990-91 (OR). Langs Håelva nordvest for undersøkelsesområdet er det også registrert oter de siste årene (TJ).

Gaupe

Arten var relativt sjelden på begynnelsen av 1970-tallet, men spor var sett flere steder (Borgos et al. 1972). Situasjonen er vel omtrent den samme fortsatt, med streifdyr som en sjelden gang gjester området. Arten registreres sjeldnere enn jerv. De siste vintrene er spor sett bl.a. ved Grøtådalsetra og i Storvikåsen nord for Haugen (ES).

Elg

Elgen bruker hele området, om sommeren også over skoggrensa. Dyr og ferske spor ble sett en rekke steder i 1990-91. Vintersportegn ble særlig sett i Grøtådalen fra setra og oppover til område Høgpiken, og i nord ved Nordvika.

Rådyr

Rådyra kom til Engerdalsområdet i 1920-åra, men stammen er liten og vokser lite (Borgos et al. 1972). Under feltarbeidet ble spor sett i område Nordvika. TJ opplyser at arten de siste årene også har overvintret på østsida av Femunden. De siste snøfattige og milde vintrene har her som ellers vært fordelaktige for denne arten, slik at antallet har økt raskt i Elgå-området (OE).

Moskusfe

På begynnelsen av 1970-tallet begynte moskusstammen på Dovre å spre seg mot øst. Dyrene har inntatt stadig nytt land. I dag kan vi snakke om norsk-svensk stamme som har etablert seg i grenseområdene mellom Härjedalen og Femundsmarka. Vinterbeite- og kalvingsområder ligger vesentlig på svensk side, mens de om sommeren beiter mest i nasjonalparken (Krafft 1987). Moskus kan sees over hele undersøkelsesområdet. Særlig i område Muggsjølia er det mange som har møtt moskus, og her holdt de til også i juni-juli 1991.

AMFIBIER OG KRYPDYR

Frosk

Borgos et al. (1972) angir arten som svært vanlig i strandsonene. Under feltarbeidet ble arten sett spredt under skoggrensa over hele området.

Firfisle

Arten er oppført i lista til Borgos et al. (1972). Under feltarbeidet ble den bare notert 4 ganger, bl.a. i Bjørbekk-dalen og innerst i Grøtådalen. Trolig finnes den i tynn bestand under skoggrensa over hele området.

Hoggorm

Borgos et al. (1972) angir arten som svært vanlig i strandsonene. Heggrøsta nevnes spesielt som en lokalitet med en stor stamme. I boka i oppsynshytta ved Grislehåen omtales et tilfelle av ormbitt for noen få år siden. Trolig var arten ikke særlig tallrik i 1990-91, for den ble ikke sett under feltarbeidet.

LITTERATUR

- Adenäs, P., J. Forslund, L.-G. Hansson, Y. Hareland, B. Larsson, B. Persson & B. Rahm. 1991. Fågelrapport, Dalarna 1990. Fåglar i Dalarna 24(2): 56-86.
- Barth, S. & E.K. 1985. Hyttetufter etter falkefangerne i området Røros - Femund. Vår Fuglefauna 8(3): 163-168.
- Bekken, J. 1984a. Øvre Glomma. Ornitologiske interesser og konsekvenser av planlagt utbygging. Kontaktutv. vassdragsreg., Univ. Oslo, Rapp. 71. 38 s.
- 1984b. Ornitologiske registreringer i 12 myrområder i Nord-Hedmark sommeren 1984. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. 26 s.
  - 1987. Ornitologiske registreringer i 11 våtmarksreservater 1985-86. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. 43 s.
  - 1988. Varig vernede vassdrag i Hedmark. Naturforhold og brukerinteresser. Trysilvassdraget. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernadv. Rapport nr. 19. 73 s.
- Bengtson, R. & G.A. Sonerud. 1991. Lappmeisas forekomst i Norge. Fauna 44 (3): 194-204.
- Bevanger, K. 1978. Retningslinjer for ornitologiske feltmedarbeidere. Rapport fra Det Kgl. Norske Vidensk. Selsk., Museet, Trondheim. 53 s.
- Borgos, G., R. Elven, m.fl. 1972. Norges Nasjonalparker 4. Femundsmarka. Gutulia. Lutherstiftelsens Forlag, 115 s.
- Bylin, K. 1981. Härjedalens fåglar och fågelmarker. Länsstyrelsen informerar, Serie A Nr 5. 164 s.
- DNT (Den norske turistforening). 1987. Femundsmarka og nærliggende fjellstrøk. Årbok 1987. 240 s.
- Dunker, H. 1974. Observasjoner av populasjonstetthet hos storlom Gavia arctica L., i Rogen-området, østre Femundsmarka, i 1967 og 1971. Fauna 27: 11-16.
- Godal, J.B. 1966. Snadderand i Femundsmarka. Sterna 7: 146.
- Haftorn, S. 1971. Norges Fugler. Univ.forlaget, Oslo. 862 s.
- Haga, A. 1982. Takseringsmetoder for innsjøfugler. Vår Fuglefauna 5(3): 176-188.

- Helberg, C. 1987. Linnés ferd gjennom Femundsmarka i 1734. Sidene 20-24 i DNT (1987).
- Huitfeldt-Kaas, H. 1921. Ornithologiske dagboksutdrag. Buskerud Fiskefor. Tidsskr. 1921: 157-198.
- Krafft, A. 1987. Dyret fra urtiden. Sidene 127-128 i DNT (1987).
- Maartmann, E. 1989. Ornitologiske undersøkelser i Gutulia nasjonalpark 1988. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvern-avdelingen. Rapport nr. 31. 16 s.
- Nordisk Ministerråd. 1984. Naturgeografisk regioninndeling av Norden. 289 s. + kartvedlegg.
- NOU (Norges Offentlige Utredninger). 1986. Ny landsplan for nasjonalparker. NOU 1986:13. 103 s.
- NZF (Norsk Zoologisk Forening). 1976. Norske dyrenavn med tilhørende latinske navn. Fauna 29 (4): 1-64.
- Often, A. 1991. Botaniske strøobservasjoner på østsida av Femunden, Hedmark. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvern-avdelingen. Rapport nr. 56. 62 s.
- Prestrud, K. 1978. Fugleobservasjoner fra Femundsmarka. Kornkråka 8(4): 54-58.
- Ree, V. 1981. Navneliste for fugler. Toppdykker'n 4, Supplement, s. 27-41.
- Sollid, J.L. & K. Kristiansen. 1983. Hedmark fylke, kvartærgeologi og geomorfologi. Beskrivelse med kartblad 1:250.000. Geografisk Institutt, Univ. i Oslo / Miljøverndep. Rapport T-543. 101 s.
- Suul, J. 1977. Fuglefaunaen og en del våtmarker av ornitologisk betydning i Fjellregionen, Sør-Trøndelag. K. norske Vidensk. Selsk. Mus., Rapp. Zool. Ser. 1977-5.
- Sæther, S.A., Ø.S. Størkensen & G. Bangjord. 1991. Faunistisk rapport fra Sør-Trøndelag 1990. Trøndersk Natur 18(2): 76-86.
- Vik, R. 1962. Fuglene i farver. Aschehoug, Oslo. 252 s.
- Ødegaard, H. 1969. Noen nyere hekkefunn av jaktfalk. Sterna 8: 360-368.
- Ødegaard, R. 1987. Viltforhold i Engerdal kommune. Rapport, 35 s. + kartvedlegg. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvern-avdelingen.